Հ. ՏԱՐԻ Թիւ 1,715 Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902, ՄԱՅԻՍ 18—31 23 ՕՇԻԷՐ 1320 — 18 ՄԱՅԻՍ 1318 ՇԱԲԱԹ

ԲՅԶԱՆԹԻՈՆ

ՀԱՅԱԿԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱՋԴԱՑԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻՉԵՃԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵՒՄՆԵՐ
Հասց յանգամ 12 դրչ.
ՏԱՐԵԿԱՆ „ 7 Մէճ.
ԱՐՏԱՍՄԱՆՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 26 Ֆր.
„ ՎԵՑԱՄՍ. 16 ՇԻԼԻ. 9 Ֆր.
ՕՏԿԼ. ԼԻՐԱ 119 դրչ. — 20 Ֆր. Հմմ
94 ½ դրչ. — ԿԻՍԱՄԻՍ 55 դրչ.

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵՒՄՆԵՐ 6 Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ „ 3 „
ԵՒՐՈՊԱՅԻ „ 1½ „
ՀԵՌԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ 20 Փարա
Նոյն պայմանի կ. Գալայի եւ Գալաթայի գրասենեակներուն մէջ։
Բոլոր յանձնարարութիւնները պէտք է ուղղուին Տիրոջ անունով։

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԱՆՑԱՐՄԱՐ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Մարիսի մէջ էր, ճիշտ այս եղանակին մէջ՝ ուր օդը տեղի կուտայ կարծես ծաղիկներու բոյրին, և մթնոլորտին մէջ անոյշ տատանում մը կայ բոյրերու և խունկերու. թաքերը վարդին ու շահոգրաթին, չուշանին ու չանպրակին բոյրերով կ'անանին։ Արեւը դեռ հասած չէ իր կիզիչ չրջանին, բնութիւնը դեռ պատանի, մարդկութիւնն առոյգ, երկինքը պայծառ և հոգիները թեթեւ են ու զուարթ։ Ամէնէն դառն դէմքերը իսկ վրան մոխա մ'ունեն և իր ամավաքին քով գարձեալ։—Շատ սիրուն եղեր է, դիտել տուաւ տարիքոտ կին մը։

Կոմսուհին հաճութեամբ դիտեց իր փոքրիկ պաշտպանեալին չնորհալի հասակը։—Մեծցած կ'գանէք, Իլխան, հարցուց Արտիանի։

=Մեծցած և գիրցած, պատասխանեց երիտասարդը ծանրօրէն։

Միզօֆ ներս մտաւ։ Եթէ ժամանակը պաշտօնով մը կայլնա չլնար, 3—4 օրը մէյ մը անպատճառ կ'այցելէր Մար' Իվաննայի։ Արտիան, Միզօֆը տեսնելով, յօնքը պռատեց։ Մոռցած չէր երբեմնի իր անարդարանալի նախանձը։ Բայց ինչ որ երիտասարդ սպային համար իր զգացած սրտնեղութիւնը, Թերևս պակաս էին իր դէմքին վրայ, երբ, դեռ 15 տարեկան, կ'տեսնէր իր ապագայ ամուսինը, որ ճերմակ և ուռեցած տոպրակը ձեռքը տուն կ'գառնար, շատ գիշեր անոր կ'սպասէր։ Աչերես ալ նախ իբրեւ տղայ սիրած էր զայն, բայց յետոյ հակակրանքը փոխած էր սիրտերի տենդոտ սիրոյն, շատ գիշեր տոպրակը կ'բանար և ափ մը լեցուն լվիվդէ, կամ խոշոյ և կամ ֆենիկ կուտար անոր, և վերչերը բան մ'ալ աւելցուցած էր, որ աւելի խանդով կուտար, համբոյր մը։ Եւ հիմա որ 7 տարիներ անցած էին այդ թուականէն ի վեր, եւ Փերբոնի ծնողքն այդ ոճրագործութեան գոհ գացած, Աչերես իր հետին վրայ պարաք մը կ'զգար պաշտպանելու և սիրելու այդ մսատղ յոյսն որ իր ըղջալի ու խոհեմ ժառանգն էր եղած. մայրը չէր փափաքեր. «զենկինի աղջկայ ըԱայ» կ'ըսէր. բայց մայրն ալ մեռաւ, ու մինակ մնաց աչերեսի վրայ, ինչպես մնացած էր Փերբոնը, տարիքի անյարմարութեան վրայ մտածեց, և հետևանքը թէև առջին տարիս իրեն երկիւղ պատճառեց, բայց վտահելով Փերբոնի սրբութեան, միացուց գլուխն անոր և դրաւ աչերէրին Աւետարանին տակ։—Իր բարեկամներն եռանդով չնորհաւորեցին կեանքի մէկ առած այս չպղող քայլը. այլ ևս մինակ չէին ձգեր զինքը, գիշերներն այցելութիւններ հաստատեցին. և արդէն Փերբոն կ'սաստէր մինակութիւնը, միշտ նոր դէպքեր կ'ուզէր տեսնալ. բաւական ժամանակ այս պարագան կեանքի ժպիտն եղաւ Աչերեսին համար, բայց այն ժպիտները, ալա՛ղ, որոց բարակ քողին ներքև գժբախտութեան հրաբուխ մը կայ պատրաստ ժայթքելու։ Նախանձը սիրոյ դրացին է, ժարդկային բնութեան մէջ զգացած ու չօչափուած կէտ մը կայ, քառ ինչքդ, քառ անձնականդ պահպանած թարոյական ու նիւթական հարատութիւնդ, որուն համար զոհած ես ճակատդ քրտինքը, մտացդ կարողութիւնն և սրտիդ ամենաթափուկ զգացումները, դու ինքդ վայելել կ'ուզես միայն, և երբ կ'տեսնես մրցակից մը քեզի, սիրոյ կ'յայտդէն նախանձը, և նախանձին՝ վրէժխնդրութիւնը։

Արդէն իրենց ամուսնութենէն տարի մը անցած չէր տակաւին, երբ Աչերես ալ նախանձի տենդէն վարակուելու դժբախտ պարագային մէջ գտնուեցաւ, այս վերջին տարին ա՛լ իր բարեկամին զաւակին, Հրանդին ներկայութիւնը չէր կրնար տանիլ իրենց տան մէջ, անոր այցելութիւնն այնքան զղուանք կ'ազդէին իրեն, որքան հաճոյք իր կնոջ։ Որատեց իր կինը. լացաւ անոր ծունկերուն պլլուած. ա՛խ, լացը տղու մը համար հաճոյք է. երիտասարդի մը համար մխիթարութիւն, իսկ լացը ծերին, լացն ալևորին, լացն այն աչքին համար որ որկէ արցունքը չատ դժուար կը հոսի, տանջանք մ'է, այո՛, լացաւ Փերբոնին առջև, խրատեց ետ կենալ, սպառնացաւ յանուն իր զաւակներուն. բայց անօգուտ եղաւ. այլ ևս լռեց, և այդ լացած աչքերուն մէջ ա՛լ փոխն ներեցաւ, ու վրէժխնդրութեան զգացումը տիրեց նախանձին։ Զատիլ ինքզինքը, բայց չուկայի կեանքն ալ տանը կեանքին ազդեցութիւնը կրեց, վնասեց, ու հաղիւ պարքերը վճարելով իր հօրենական վաճառատունն ալ գոցեց, այլ ևս աղքատ էր ու վատած, կինը կ'պահանջէր, Աչերես սառն անտարբերութեամբ չէր պատասխաներ։ կինը կ'ըսպառնար օտար միջոցներու դիմել։ Աչերես բնաւ չէր խօսեր, լռութիւն կ'պահէր, որ, ուա՛ղ, ակամայ թոյլատուութեան նշանն է։ Եւ այդ լռութիւնն ալ կ'պատրաստեր այն ծրագիրը, որ իր տառապանքներուն յեսինը պիտի ըլլար։

*** Ժամը մէկը քառորդ անցած էր ու լեզէ տղեկն հայրիկին կ'սպասէր տակաւին տան առջեւ.—«Մայրի՛կ, հայրիկս չեկաւ. վաղը Մայիսի չպիտի՞ երթանք։» Մայրը կ'լռէր, ու կարծես նախազգացումը կ'արթննար իրեն մէջ գէշ լուրին. դրացիները տեսած էին Աչերես աղան վերջին չոգենաւին մէջ. նոյն իսկ Գատըքէօյի նաւամատոյցին վրայ տեսնողներ կային զինքը։ Բայց տուն եկած չէր, և զրոյց մը կար փողոցին մէջ թէ գինեան մը մէջ մահացած մը առնելիքի համար մէկին է վիրաւորեր։ Փերբոն գիտէր թէ ամուսինը կարեւոր պարտքեր ունէր, եւ գալա կասկածիլ։ Քանի մը վայրկենէն ճմլմտանքի քօղը պատռեցաւ։ Աչերեր աղային մահճակալը ճամբան կրնար ինկած ըլլալ, ան որ ամենէն անբաժան էր իրմէ, ան որ ամենէն անդադար ընկերն էր իր ամենէն ծանր ժամերուն մէջ։ Ինչպէս կրնար ինկած ըլլալ, ինչպէս կրնար ինկած մնալ, ան որ ամենէն անդադար ընկերն էր իր ամենէն ծանր ժամերուն մէջ։ Ինչպէս կրնար ինկած ըլլալ, ինչպէս կրնար ինկած մնալ, ան որ ամենէն անդադար ընկերն էր իր ամենէն ծանր ժամերուն մէջ։

Ուժ տարի առաջ մինչեւ ես կեղեցւոյ խորանին առջև քահանայ մը երկու որբ զուգա իրարու կ'փսպնէր. պակ մը որ տասնց հրաւէրի էր, հարսնիք մը առանց խնջոյքի, և այս երկու ամուսնացեալներն իրարու հակապատկերներ կ'ներկայացնէին. լոչչքի կեանքով հանէֆնոթոյի երիտներու տակ կ'քած Աչերեսը, գաղտի մէկի վարդի գոնեով, ծաղկի նրբութեամբ, ծովուն կապոյտին աւելի անուշ, և երկնքի կապոյտին պէս թափանցիկ աչքերով Փերբոնին հետ կ'կապուէր, մին դեռ հազիւ սիրոյ Աւետարանը թղթատել պիտի սկսէր, միւսն արդէն առանց թղթատելու մէկ կողմ դնելու ժամանակին էր հասած. դժբախտութեան թէ երջանկութեան կապ մ'էր որ կ'կապէր զանոնք, երջանկութեան հարկաւ, բայց վաղանցիկ երջանկութեան մը։ Փերբոն չանաց սիրել Աչերը, և արդէն սիրոյ ժպիտներ ու հաժակրանքի արտայայտութիւններ անոչ առանց պատճառի, ցոյց կուտար իր մասին։ Միզօֆ յուզուած ցոյց չտուաւ։ Երիտասարդները քաղաքավար բարև մը և ձեռքի պզտ սեղմում մը փոխանակեցին, որմէ յետոյ Արտիան զգաց որ ժամանակ էր հեռանալու, ինչ որ ըրաւ յոյժ պատշաճօրէն։

—Որոշուած է, ըսաւ Կոմսուհին սիրուն դէմքով մ'ընդունելով անոր ձեռքպագը։ Սուրիէդի դասերը պիտի սկսիք։ ի տեսութիւն։

Միզօֆ առանձին մնաց Մար' Իվաննայի հետ։ Սուրիէդ անյայտ եղած էր։ Երիտասարդը չորսդին նայեցաւ և ըսաւ.— Օր. Նէվալիճինէն լուր չունի՞ք։

Կոմսուհին յանկարծ հասկցաւ շատ մը բաներ որք մինչև այն ատեն մութ մնացած էին իրեն.—Միզօֆի պատճառի փոփոխութիւնը, յանախակի այցելութիւնները. Աննէթի բացակայութեան առթիւ զգացած պտնեղութիւնը, և խորին համակրանք մը զգաց։— Նախընթաց օր տեսայ, ըսաւ Կոմսուհին կարեկից քաղցրութեամբ։ Բայց ընկերս չէր, Աչերես սառն անտարբերութեամբ չէր պատասխաներ։ կինը կ'ըսպառնար օտար միջոցներու դիմել։ Աչերես բնաւ չէր խօսեր, լռութիւն կ'պահէր, որ, ուա՛ղ, ակամայ թոյլատուութեան նշանն է։ Եւ այդ լռութիւնն ալ նախ իբրեւ տղայ սիրած էր զայն, բայց յետոյ համակրանքը փոխած էր սիրտերի տենդոտ սիրոյն, շատ գիշեր տոպրակը կ'բանար և ափ մը լեցուն լվիվդէ, կամ խոշոյ և կամ ֆենիկ կուտար անոր, և վերչերը բան մ'ալ աւելցուցած էր, որ աւելի խանդով կուտար, համբոյր մը։ Եւ հիմա որ 7 տարիներ անցած էին այդ թուականէն ի վեր, եւ Փերբոնի ծնողքն այդ ոճրագործութեան գոհ գացած, Աչերես իր հետին վրայ պարաք մը կ'զգար պաշտպանելու և սիրելու այդ մսատղ յոյսն որ իր ըղջալի ու խոհեմ ժառանգն էր եղած. մայրը չէր փափաքեր. «զենկինի աղջկայ ըԱայ» կ'ըսէր. բայց մայրն ալ մեռաւ, ու մինակ մնաց աչերեսի վրայ, ինչպես մնացած էր Փերբոնը, տարիքի անյարմարութեան վրայ մտածեց, և հետևանքը թէև առջին տարիս իրեն երկիւղ պատճառեց, բայց վտահելով Փերբոնի սրբութեան, միացուց գլուխն անոր և դրաւ աչերէրին Աւետարանին տակ։—Իր բարեկամներն եռանդով չնորհաւորեցին կեանքի մէկ առած այս չպղող քայլը. այլ ևս մինակ չէին ձգեր զինքը, գիշերներն այցելութիւններ հաստատեցին. և արդէն Փերբոն կ'սաստէր մինակութիւնը, միշտ նոր դէպքեր կ'ուզէր տեսնալ. բաւական ժամանակ այս պարագան կեանքի ժպիտն եղաւ Աչերեսին համար, բայց այն ժպիտները, ալա՛ղ, որոց բարակ քողին ներքև գժբախտութեան հրաբուխ մը կայ պատրաստ ժայթքելու։ Նախանձը սիրոյ դրացին է, ժարդկային բնութեան մէջ զգացած ու չօչափուած կէտ մը կայ, քառ ինչքդ, քառ անձնականդ պահպանած թարոյական ու նիւթական հարատութիւնդ, որուն համար զոհած ես ճակատդ քրտինքը, մտացդ կարողութիւնն և սրտիդ ամենաթափուկ զգացումները, դու ինքդ վայելել կ'ուզես միայն, և երբ կ'տեսնես մրցակից մը քեզի, սիրոյ կ'յայտդէն նախանձը, և նախանձին՝ վրէժխնդրութիւնը։

Արդէն իրենց ամուսնութենէն տարի մը անցած չէր տակաւին, երբ Աչերես ալ նախանձի տենդէն վարակուելու դժբախտ պարագային մէջ գտնուեցաւ, այս վերջին տարին ա՛լ իր բարեկամին զաւակին, Հրանդին ներկայութիւնը չէր կրնար տանիլ իրենց տան մէջ, անոր այցելութիւնն այնքան զղուանք կ'ազդէին իրեն, որքան հաճոյք իր կնոջ։ Որատեց իր կինը. լացաւ անոր ծունկերուն պլլուած. ա՛խ, լացը տղու մը համար հաճոյք է. երիտասարդի մը համար մխիթարութիւն, իսկ լացը ծերին, լացն ալևորին, լացն այն աչքին համար որ որկէ արցունքը չատ դժուար կը հոսի, տանջանք մ'է, այո՛, լացաւ Փերբոնին առջև, խրատեց ետ կենալ, սպառնացաւ յանուն իր զաւակներուն. բայց անօգուտ եղաւ. այլ ևս լռեց, և այդ լացած աչքերուն մէջ ա՛լ փոխն ներեցաւ, ու վրէժխնդրութեան զգացումը տիրեց նախանձին։ Զատիլ ինքզինքը, բայց չուկայի կեանքն ալ տանը կեանքին ազդեցութիւնը կրեց, վնասեց, ու հաղիւ պարքերը վճարելով իր հօրենական վաճառատունն ալ գոցեց, այլ ևս աղքատ էր ու վատած, կինը կ'պահանջ

չատ գէշ նիւուած էին, Եղչերու որսաց Սկովտիոյ բարձրաւանդակներուն վրայ: Հանդիպեցաւ Բալմէրսդընի, որուն չը հաւնեցաւ, Լորտ Տէրպիի յօղացաւին վրայ ամէն տեղեկութիւն առաւ, ճանչցաւ նաեւ Լորտ Ճօն Ռըսէլի կրակոտ բնաւորութիւնը, եւ 1865ին երեք օր հիւր մնաց Մր. Կլատսդընի, որուն վրայ մեծ համարում չունէր, և հանդիսատես եղաւ Հայտ Բարքի դէպքին 1866ին: Երկու հաւատարիմ անգլուհիներ անոր անկողնին գլուխը կ'հսկէին երբ մեռաւ ի Քան: Իր մահուամբ մեռաւ նաեւ Անգլիոյ և Ֆրանսայի ընկերային մտերմութիւնը: 1870էն վերջ, ամէն բան փոխուեցաւ:

Ընկերային հաղորդակցութեանց համար այսչափ: Գալով հաղորդակցութեանց գրական խողովակին, պատմութիւնը նոյն է: Ֆրանսացի և անգլիացի գրագէտներն այլ եւս իրարու չեն խառնուիր: Վօլթէրի և Ռուսօյի այցելութիւնքն յԱնգլիա հին պատմութիւն են այլ եւս, բայց դեռ կէս դար առաջ երկու նշանաւոր վիպագիրները, Տիքընս և Թէքըրէյ կ'ճանչնային զՓարիզ «իրենց գրպանին նման», ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիք: Մ. Թէն մեր մէջ չէ՞ր գար ծանօթագրութիւններ հաւաքելու անգլիական գրականութեան իր հատորներուն համար: Մ. Բոլ Պուռժէ ամբողջ ամիսներ մը չանցուց Օքսֆորտի մէջ, և չյաջողեցա՞ւ ճանչնալ այդ զարմանալի կերպով անգլիական քաղաքն աւելի կատարեալ կերպով քան ոևէ ֆրանսացի իրմէն առաջ կամ իրմէն վերջը: Մաթիու Արնոլտ չգնա՞ց ի Նօհան տեսնելու զՃօրճ Սան, և Ռընան Լոնտոն չեկա՞ւ քանի մը բանախօսութիւններ ընելու, Հիբէրթեան մրցանակի գումարն ստանալով: Ալֆոնս Տօտէ չանցա՞ւ Մանշէն ասդին տեսնելու համար թէ «Լոնտոն Եւրոպայի մայրաքաղաքներուն ամէնէն աղմկալիցն է:» Այս ամէնը վերջ գտած է հիմա, ինչպէս վերջ գտած է գեղարուեստի խողովակով հաղորդակցութիւնը, երբ Քօնսդէպըլ գրեթէ յեղաշրջեց ֆրանսական նկարչութիւնը, ցուցադրելով իր «Հէյ Ուէյն»ը 1824ի Սալոնին մէջ, կամ երբ Տըլաքրուա և Պոնինկդըն (1825ին) Անգլիա եկան բարեկամանալու նկարիչ Լորէնսի և Ուիլքիի հետ: Պիտի յիշատակէինք նաև Մր. Հուիսլըր, եթէ միտքերնիս չգար որ ի Բարիզ կ'կոչուէր նա ամերիկացի նկարիչ մը: Մեր երիտասարդներէն և օրիորդներէն շատեր Բարիզի գեղարուեստական աշխատանոցները կ'երթան, բայց որովհետեւ մեր գեղարուեստական Ակադեմիան յամառութեամբ կ'մերժէ ճանչնալ անոնց գործն ի դարձին հայրենիք, կարելի չէ անգլօ-ֆրանսական յարաբերութեանց կարգին մէջ դասել այս կէտը:

Հաղորդակցութեան միւս տարրերն որո՞նք են:— Թէպէտ Բարիզէն Լոնտոն ապսպրուած Պիլլալի յարմար թիկնոցները, և Լոնտոնէն Բարիզ ապսպրուած կանանց ժանեկները: Չենք գիտեր թէ ֆրանսացի չէ՞ երիտասարդները տակաւին իրենց չապիկներն եւ օձիքները Լոնտոնի մէջ լուալ և ոլորել կուտան, ինչպէս կ'գրեն ֆրանսացի վիպասանները: Բայց հոս կը մտնենք առեւտրական խնդիրներու սահմանին մէջ, զոր արդէն սկզբամբ դուրս նետեցինք մեր քննութենէն: Այս է հիմա խնդիրը.— Մեր վրայ Ֆրանսայի ուղղակի ազդեցութիւնը տեղի կ'ունենայ գրեթէ միմիայն Ֆրանսայի թատրոնին և անոր խոհարարներուն միջոցաւ: Այս երկու կարող եւ հաճելի ուժերը մինչ կ'գործեն, գոնէ ներկայ սերունդը գիտէ զայս: Լոնտոնցի սակաւաթիւ դերասանք թերեւս կրնան յիշել ֆրանսացի դերասաններէն Ռաշէլի և Ռովէլի հին օրերն Սէնդ Ճէյմսի թատրոնին մէջ, բայց Քօմէտի Ֆրանսէզի թատերախմբին այցելութիւնքն 1870ին և 1879ին և դարձեալ 1895ին մոռցուած չեն երբեք: 1879ին Լոնտոն տասն օրուան մէջ երեւան հանեց ինչ որ Բարիզ տասն տարուան մէջ երեւան հանած էր— Սարա Պէրնարի գերագոյն հանճարը—, և այդ տիկինը վարձատրեց Լոնտոնցիները՝ ամէն տարի այցելելով անոնց այնուհետեւ: Ետոյ տեսանք Ռէժանն ու Ժան Հատինը, և նորէն պիտի տեսնենք զանոնք: Երկուքն ալ կ'ըսեն թէ Լոնտոնի ունկնդիրք աշխարհի ամէնէն հրապուրիչ ունկնդիրներն են: Բայց ֆրանսացի դերասանուհիք այսպէս կ'ըսեն... Լոնտոնի մէջ իրենց գտնուած միջոցին: Չենք գիտեր թէ ֆրանսացի խոհարարք միեւնոյն գլուանգիտական փափկանկատութիւնն ունի՞ն, թէև ֆրանսացի ճաշարանապետ գործաւոր Անգլիացիք կը վկայեն: Ամէն պարագայի մէջ կ'յուսանք թէ ֆրանսացի խոհարարները ներողամիտ պիտի գտնուին Թէքըրէյի կատակներուն իրենց հայրենակից և արուեստակից Մ. Միրօպօլանի դէմ: Բան մը չեն կորսնցներ վեհանձն ըլլալով: Անցեալներս Նախագահ Լուպէ Խոհարարական Արուեստին Ցուցահանդէսին մէջ ի Բարիզ չըսա՞ւ միթէ ֆրանսացի խոհարարներուն թէ գաղղիական քաղաքակրթութեան բարիքներն իրենց հետ կ'տանին ամբողջ աշխարհի մէջ: Անոնց շնորհիւ, Բռօսբէր Մէրիմէ, եթէ հիմա ի կեանս և ի Լոնտոն դառնար, պիտի տեսնէր որ մեր ճաշերը շատ բարւոքած են: Վերջապէս, միթէ (պիտի հարցնէր պարոն Աշխարհիկ Իմաստունը) իրաւո՞ւնք է ողբալ գրական հաղորդակցութեան անյայտ ըլլալը, ցորչափ կ'ծաղկի խոհարարական հաղորդակցութիւնը: Ինչպէս կ'ըսէ Մոլիէռի անձերէն մին, «[illegible]», զոր ոչ ոք կրնայ ուրանալ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ.—Բրետորիայէ հեռագրուած առ Թայմզ Մայիս 26 թուով.—«Ամբողջ Հարաւային Ափրիկէի մէջ տարածուած լաւատեսութեան զգացումը կ'պարտաւորէ զմեզ յայտարարել թէ հաստատուն իրողութեանց վրայ հիմնուած չէ այն: Պօէրական ձգձգումը կամ երկարաձգումը յուսալից նշան մը չէ ի հարկէ: Պօէր պատուիրակները, թէև ի բաց թողած են իրենց հին անկախութիւնը ձեռք բերելու յոյսերը, դեռ կարծիքի տարբերութեան շատ կէտեր ունին անգլ. կառավարութեան հետ: Կայ դեռ յամառ փոքրամասնութիւն մը, որ թշնամութեանց վերսկսումը կ'նկատէ իբրև ամէնէն լաւ արդիւնքն արդի կացութեան: Տարբերութեան այս կէտերը կրնան բանակցութիւնները շարունակելու մերժումի մը յանգիլ: Շատ անհաւանական է որ հաշտութեան կողմը բռնող Պօէրք յաջողին ցորչափ յամառ փոքրամասնութիւն մը կ'փափաքի կռիւը շարունակել: Հետեւաբար, բոլոր այս աններդաշնակ տարրերը պէտք է ի հաշիւ առնուին բանակցութեանց վերջնական ելքին վրայ գուշակութիւն ընելէ առաջ:»

*** Պրիւսէլի Պօէրական աղբիւրներէն կ'հեռագրուի թէ Պօէրք վերջնական կարծիք յայտնելէ առաջ խնդրեր են անգլ. կառավարութենէն, Եւրոպա գտնուող Պօէր պատուիրակներուն, ի գլուխ որոց Քրիւկէր, կարծիքն առնել: Անգլ. կառավարութիւնն անցեալ Ուրբ. օր մերժողական պատասխան տուեր է:

*** Նոր Զելանտայի վարչապետ Մր. Սէտտըն Բրետորիայէ Քէյփդաուն ժամանելով, քաղաքապետութեան կողմէ իրեն մատուցուած ուղերձին պատասխանելով, ըսեր է թէ կ'զգայ որ հաշտութիւնը շատ հեռի չէ: «Երբ գայ հաշտութիւնը, ամէն մարդ պէտք է գոհ թողուլ որպէս զի մշտնջենաւոր խարսխի մը վրայ հաստատուի այն: Հարկ է շատցնել անգլիացի բնակչաց թիւը: Շատ Նոր Զելանտացիներ պիտի հաստատուին նորաստաց գաղութներուն մէջ:» Ի վերջոյ Մր. Սէտտըն յարգանք մը մատոյց Մր. Ռոտսի յիշատակին:

*** Աւստրիոյ պատուիրակութեան երկրորդ համագումար նստին մէջ, Կոլուխովսքի կոմս Մաճառստանէն անգլիացւոց գնած ձիերուն վրայ հարցման մը պատասխանելով, ըսաւ թէ կառավարութիւնն ա՛յն ատեն միայն կրնայ արգիլել ձիերու վաճառումը, եթէ տեսնէ որ ներքին պէտքին համար կ'պակսի անոնց թիւը: Ձիերու արտածումն ասկէց առաջ ուրիշ պատերազմի ժամանակ ալ չարգիլուեցաւ, և պատճառ մը չկար զայն արգիլելու հեռաւոր ցամաքի մը վրայ մղեալ պատերազմի մը առթիւ: Նախարարն հերքեց այն լուր թէ Գերմանիա յատուկ արգելք դրած է ձիերու գնման դէմ: Կոլուխովսքի կոմս յայտարարեց նաև թէ Թրանսվալէ արտաքսուած աւստրիամաճառ հպատակներուն իբրև վնասուց հատուցում անգլ. կառավարութեան կողմէ միանուագ տրուած գումարը բաշխուեցաւ վնասեալներուն, երկուստեք գոհացուցիչ կարգադրութեամբ:

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐ ԵՒ Մ. ԼՈՒՊԷ.— Դանիական օրաթերթերը, յայտարարելով հանդերձ թէ Մ. Լուպէի այցելութիւնը բնաւ քաղաքական նշանակութիւն չունի, կ'ըսեն թէ Նախագահը փափկանկատ յարգանք մ'ըրաւ միւս աշխարհի ամէնէն ծեր թագաւորին, որ 40 տարիէ ի վեր կը տիրէ: Թագաւորին ֆրանսական Մոնթքալմ մարտանաւն այցելը տեսնողները դժուարաւ կ'հաւատային թէ Ն. Վեհափառութիւն 85 տարեկանին մէջ կը գտնուի: Նախագահ Լուպէ անգամ զարմացաւ տեսնելով Զարին մեծ հայրն այսքան աշխոյժ, և շնորհաւորեց այս մասին զՆ. Վեհափառութիւն: Թագաւորը ժպտելով պատասխանեց.— «84 չեմ, այլ դեռ 64:» Հացկերոյթի պահուն ճառերը կարճ էին, բայց մասնաւոր խօսակցութիւնն եռանդագին էր: Թագաւորին և Նախագահին մէջտեղ նստած էր Վալտէմար իշխանուհին, ծնեալ իշխանուհի Օրլէանու, պերճ լուսաւորն դանիական արքունեաց: Նախագահին և Թագաւորին միջև չէր կրնար լաւագոյն կապ մ'ըլլալ քան այս խելացի տիկինը, որ իր երակներուն մէջ կ'կրէ բոլոր Պուրպոնեան արիւնը, բայց միեւնոյն ատեն լիովին կ'ըմբռնէ ժամանակին պահանջումները: Խօսակցութեան միջոցին, Թագաւորը նորէն իր տարիքին ակնարկելով ըսաւ.— «Եւ դուք, Նախագահ, դուք ալ ծերունի մայր մ'ունիք: Կ'արտօնէ՞ք զիս գաւաթ մը պարպելու ի պատիւ անոր:» Մ. Լուպէ շնորհակալ եղաւ Ն. Վեհափառութեան, յայտնապէս յուզեալ վիճակի մէջ:

*** Բարիզի մէջ հաճելի տպաւորութիւն առաջ բերաւ Մ. Լուպէի այցելութիւնն ի Քոբէնհակ, մանաւանդ այն երկար խօսակցութիւնը, զոր Մ. Լուպէ ունեցաւ Շարթրի դուքսին դստեր՝ Վալտէմար իշխանուհիին հետ, որ մեծ դեր կատարած է ֆրանքօ-ռուս զինակցութեան կնքման մէջ, Ալեքսանդր Գ. Զարին բարեացակամութիւնը շահելով Ֆրանսայի համար: Ֆրանսայի պաշտօնական շրջանակները շատ աղէկ գիտեն այս կէտը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆ.—Դիէնձինի դաշնակից հրամատարք, քաղաքը Չինաց յանձնելու համար Բեքինի վեց դեսպաններուն առաջարկութեան պատասխանելով, դարձեալ պնդեցին իրենց առջի պայմաններուն վրայ: Կ'պահանջեն որ չինացի զօրքերուն չթոյլատրուի մինչև 30 քիլոմէդր Դիէնձինի մօտենալ, ինչ որ կ'նշանակէ թէ 1,000 քառակուսի մղոն տարածութեան մը վրայ գտնուող չինացիք ուղղակի օտար հրամատարներուն հակակշռին տակ կ'գտնուին:

ԼՈՐՏ ՔՕՆՍՖՈՐ.— Ուաշինկթընի հանգուցեալ անգլ. դեսպանին մարմինն Անգլիա պիտի փոխադրուի ամերիկեան Պրուքլին զրահաւորով, որուն վրայ պարզած էր ծովակալ Շլի իր դրօշը Սանդիակոյի (Քուպա) նաւամարտին ատեն: Լորտ Լէնստաուն Միացեալ Նահանգաց արտաքին գործոց նախարար Մր. Հէյի պատասխանեց.—«Անգլ. կառավարութիւնը շնորհակալ է ձեր բարեացակամ և համակրալից հեռագրին համար: Անդարմանելի կորուստ մ'է Լորտ Քօնսֆօրի մահն անգլ. կառավարութեան համար, և ուրախ է որ Լորտ Քօնսֆօրի մեծ բարեմասնութիւնք գնահատուած են ձեր երկրին կողմէ:»

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՔ ՓԻԼԻՊՊԻՆԵԱՆՑ ՄԷՋ.—Փիլիպպեանց ամերիկեան բանակին վերին հրամատար զօրավար Չաֆի դժգոհութիւն կ'յայտնէ անպարտ արձակման վրայ ամերիկացի հազարապետ Ռօլլըրի և տեղակալ Տէյի, որք առանց դատաստանի ջարդել տուեր են բազում անմեղ Ֆիլիփինցիներ: Արդարութեան սխալանք կ'յորջորջէ այդ անպարտ արձակման վճիռները, և կ'յայտարարէ թէ տրուած վկայութիւնք կը հակառակին դատարանին որոշման: Զօրավար Չաֆի կ'ըսէ ի վերջոյ.—«Զինուորական ծառայութեան հանդէպ արդարութիւնը, հանրային կարեկցութիւնն հանդէպ այն տարաբախտ բնիկներուն, զորս սպաննեց հազարապետ Ռօլլըր, և անարդար վրիժառութեան այս գործողութիւն պէտք չէ հաւանութեան արժանանան:»

ՖՐԱՆՍԱ.— «Ֆրանսական հայրենիք» դաշնակցութիւնը պառակտելու վրայ է: Բանաստեղծ Ֆրանսուա Քոբէ առաջինն եղաւ դաշնակցութենէն դուրս ելնող, իրեն յաջորդեց գնդապետ Մոնդէյլ: Այս պառակտում տիրապետութիւն ըրած է քաղքենի կամ միջնակարգ Ֆրանսացիներուն մէկ մասին վրայ, որք կ'երեւակայէին թէ իրենց դրամով օժանդակելով այս կազմակերպութեան, ֆրանսական քաղաքականութիւնը պիտի մաքրեն անյարմար տարրերէն երեսփոխանական ընտրութեանց միջոցին: Բայց ներկայ դէպքը բացաւ անոնց աչքերը, և հիմա անոնք ալ կ'պախարակեն նոյն Դաշնակցութեան նախագահ Ժիւլ Լըմէթրի արարքը:

ՊԱՐՈՑԷՆՆԵՐՈՒ ԹԱԳԱՒՈՐՆ Ի ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ թեւարկութեան տակ գտնուած Պարոցէններու երկրին թագաւորը, Լէվանիքա, անցեալ շաբաթ օր Անգլիա ժամանեց, ներկայ ըլլալու համար թագադրութեան հանդէսին: Սաութէմբդընի նաւահանգիստ գացած էին Էտուարտ թագաւորին և Մր. Չէմպըլէնի կողմէ ներկայացուցիչներ բարի գալուստ մաղթելու: Մր. Չէմպըլէնի ներկայացուցիչը թագաւորին յանձնեց Նախարարին մէկ նամակը, որով կ'ծանուցանէր թէ Էտուարտ թագաւոր շատ ուրախ է որ «հազարաւոր մղոն հեռաւորութենէ մը կուգայ թագադրութեան ներկայ ըլլալու աշխարհի ամէն կողմերու իր տիրապետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ:» Լէվանիքա թագաւոր պատասխանեց.—«Շատ ուրախ եմ Ն. Վեհափառութեան այս բարի գալստեան մաղթանքէն: Ո՛ւր որ գացած եմ, անգլ. կառավարութիւնը զիս ընդունած և պատուած է իբրև թագաւոր: Ուրախ եմ որ հոս գերագոյն պետն եմ Պարոցէններու թագաւորութեան, բայց աւելի ուրախ եմ որ անձամբ պիտի տեսնեմ թագաւորը:» Լէվանիքայի հետ կ'գտնուին Պարօցէլէնտի Կոմպէլլան կամ վարչապետը, իր փեսան և չորս հետեւորդ: Լէվանիքա 50 տարեկան է: Կ'վերաբերի երկար սերունդի մը, որ դարերէ ի վեր կ'իշխէ Պարօցէլէնտի վրայ: Իշխանութեան գլուխ անցաւ 1877ին: 1890էն ի վեր իր թագաւորութիւն մտաւ Անգլիոյ թեւարկութեան տակ, որ վերջնական հանգամանք մը առաւ 1897ին: Լէվանիքա տարեկան թոշակ մը կ'առնէ Հարաւ-ափրիկեան Չարթըրտ ընկերութեան կողմէ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԴԻԼԵԱՆՑ ԱՂԷՏՔԸ.— Բարիզի թերթերն հրատարակեցին հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը.—«Գաղթային նախարարը վերջերս հեռագրեց Մարթինիքի առժամեայ կառավարչին թէ կարելի եղածին չափ պէտք է դիւրացնել կղզիէն գաղթել ուզող բնակչաց շարժումը, ջանալով աւելի զրկել զանոնք ի Կուատէլուբ, ֆրանսական Կուեէնէա կամ ի Բարիզ: Այս նպատակաւ արտօնեց կառավարիչը ձրիաբար փոխադրել գաղթականները դէպի Ֆրանսա, կամ ֆրանսական այն գաղթավայրերը, ուր գաղթականք ապրուստի միջոցներ ունեցող ազգականներ ունին: Կուատէլուբի կառավարչին տրամադրութեան տակ դրուած է 50,000 ֆր., և 10,000 ֆր. ալ Կուէէնէայ կառավարչին տրամադրութեան տակ, նորեկ գաղթականներուն կամ աղէտքին զոհերուն նախնական պիտոյքը գոհացնելու նպատակաւ: Մայիս 25ին, գաղթային նախարարին հասած հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ գաղթականներու երկու կարաւան, 967 հոգի, Կուատէլուբ հասած են, և կառավարութիւնը ձեռքէն եկածը կ'ընէ տուն տեղ հայթայթելու անոնց ի Բուանդ-ա-Բիդռ ինչպէս նաև ի Պաս Դէռ:»

*** Ֆրանսական Դրանսադլանդիք Ընկերութիւնը կառավարութեան տրամադրութեան տակ չոգենաւ մը դրաւ գաղթականներու փոխադրութեան համար:

*** Ֆօռ տը Ֆրանսէ հեռագրուած Մայիս 27 թուով.—«Բըլէ լեռն երեկ հանդարտ էր, թէև աճիւնի մայթաքումներ կային որք ծածկեցին կղզիին ծայրագոյն հիւսիսային մասը: Նոր հրաբերանը վառ է: «Ֆօնդապէլ» անգլիական չոգենաւը, նպարներով բեռնաւորեալ, Նիւ Եորքէ հոս եկաւ: Ֆօռ տը Ֆրանս գաղթողներէն մեծագոյն մասը քաղաքին հարաւային կողմերը կ'երթան, որովհետեւ կ'կարծեն թէ Ֆօռ տը Ֆրանս կործանման դատապարտուած է: Առուտուրը դադրած է նպաստամատոյց չոգենաւերուն բերած պարէններուն հետեւանօք: Սաստիկ անձրեւներ տեղացին վերջի երկու օրերուն»:

*** Քինկսդաունէ (Սէն Վինսան) հեռագրուած է Մյս. 24ին.—«Քինկսդաունն անձրեւի համար հոգի կուտայ: Անօրինակ կերպով տաք է օդը, և երաշտութիւն կ'տիրէ: Տարիներով այլ եւս յոյս չկայ Քարիպեան երկրին վերականգնմանութենէն: Ջուր մատակարարող ջրանցքը չորցած է, և ամբողջ շրջակայքն անապատ դարձած է: Կառավարութիւնը կ'բանակցի ագարակի մը գնման վրայ, գաղթականներ հոն հաստատելու համար, և ապահով դիրքերու մէջ հիւղակներ կ'չինուին: Աւերեալ շրջանակներուն մէջ կազմուած նոր հրաբերաններու թիւը կարելի չէ ստուգել, որովհետեւ առ այժմ անկարելի է լերան վերելքը, բայց չորս վառ հրաբերաններու գոյութիւնն ստոյգ է: Դոռումներ կ'լսուին, և շոգի դուրս կ'ելնէ դեռ լերան զանազան կէտերէն, և լաւան կ'հոսի դեռ: Էնհամ լեռը գործունէութեան որոշ նշաններ չի ցուցներ: Ամերիկեան «Տիքսի» մարտանաւն հոս ժամանեց պարէններով: «Մաթիանա» չոգենաւով եկողները կ'պատմեն թէ Դրինիդատի կառավարութիւնը պատրաստ է Մարդինիքէ գացող գաղթականները տեղաւորել պետական հողերուն վրայ չափաւոր պայմաններով: Սէն Վինսանի ծծմբարանին բորբոքումը քիչ մը իջած է: Սէն Վինսանի մէջ մեռնողներուն ամբողջ թիւն է 1,700, իսկ վիրաւորեալներն են 600ի չափ: Շաքարի գործարաններէն մէկ քանին կարելի է նորոգել: Լաւայի հոսանքն անցած է Ճօրճդաունի ետեւէն, որ, Շադօ Պըլէրի հետ, անվնաս մնացած է:»

ՆՈՐՕՐԻՆԱԿ ՕԴԵՐԵՒՈՅԹ ՄԸ ՕՏԵՍԱՅԻ ՄԷՋ.—Անցեալ կիրակի գիշեր ժամ 11էն (Հ.Ե.) քիչ մը վերջը, երկնքի հարաւային— հարաւային— արեւմտեան ուղղութեան վրայ երեւցան երկու անհագին հրեղէն սիւներ կամ ձողեր՝ մոլորակային պայծառութեամբ: Ճշտիւ զուգահեռական էին և կատարելապէս ուղղահայեաց, և շրջանակի գրեթէ երկու աստիճանով իրարմէ բաժնուած, պարզ աչքով հաշուելով: Անշարժ և շողշողուն մնացին քառասուն վայրկեան, յետոյ կամաց կամաց անյայտ եղան հինգ վայրկենէն: Օդը մառախլապատ էր: Բչ. իրիկուն, ժամ 10 ուկէսին, նոյն օդերեւոյթն աւելի զարմանալի էր: Նախորդ գիշերէն քիչ մ'աւելի դէպ ի հարաւ, երկու հրեղէն սիւները տեսանելի եղան, բայց ա՛լ աւելի մեծ բարձրութեան մը վրայ, և պահելով հանդերձ իրենց զուգահեռական դիրքերը, հորիզոնէն թեթեւակի չեղ հակում մ'ունէին: Բայց ամէնէն տարօրինակ երեւոյթն էր դէպ արեւելք երրորդ զարմանալիք մը,— նուրբ հրեղէն սիւն մը, փայլակնաձեւ, շողշողուն և անշարժ, տեղ տեղ պսպղուն լուսաւորներով կէտկէտուած, ուղղահայեաց կերպով բարձրացաւ հորիզոնէն դէպ ի երկինք: Ժամ 11ին անյայտ եղաւ այս օդերեւոյթը, որ այլ եւս վերստին չերեւցաւ միւս իրիկունը, թէև նախապաշարեալ ամբոխն անհիւ և դողութեամբ անոր կ'սպասէր:

ՉԱՓԱՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԻՔԸ.— Թէև Սպանիոյ թագաւորը չափահաս հռչակուեցաւ 16 տարեկան հասակին, բայց չափահասութեան մասին Սպանիոյ սովորական կանոնն է 23 տարին: Զանազան երկիրներու մէջ չափահասութեան կանոնները կ'տարբերին մեծապէս: Անգլիոյ մէջ արու և էգի համար չափահասութեան տարիքն է 21: Միակ բացառութիւնն է Վեհապետը, որ չափահաս կ'համարուի 18 տարեկան հասակին մէջ: Ի Գերմանիա, 21 տարին ընդհանուր կանոնն է, բայց Վեհապետին համար ալ նոյն բացառութիւնը կայ, Անգլիոյ մէջ եղածին պէս: Միացեալ Նահանգաց մէջ անգլիական կանոնը կ'տիրէ արուներու մասին, բայց քանի մը նահանգներուն մէջ էգերուն համար չափահասութեան տարիքը 18 է: Ի Ֆրանսա, չափահասութեան տարիքն է 21, թէ՛ արու և թէ էգի համար:

ԻՒՄՊԷՐ-ՔՐՕՖՈՐՏ ԽԱԲԵՈՒԹԻՒՆԸ.—Բարձրաստիճան ֆրանսացի անձնաւորութիւն մը զանազան բաներ կ'պատմէ Իւմպէռեանց մասին, զորս չատ լաւ կ'ճանչնայ և որոց հետ յաճախ ճաշած է անոնց տան մէջ, և հաստատապէս համոզուած էր անոնց պարկեշտութեան և անխարդախ հարստութեան վրայ: Հիմա մակայն առաւօտներու ընտանիք մը կ'կոչէ զանոնք, և հիմա որ վարագոյրն ինկած է իր աչքերէն, կ'աշխատի միտք բերել խօսք մը, բառ մը, որուն հետեւանօք կարենար կռահել անոնց խարդախութիւնը, բայց չի գտներ, խարդախներն ա՛յնքան վարպետութեամբ գործ տեսած էին: Իւմպէռեանք իրենց բուն կացութեան մասին երբեք ամենափոքր կասկած իսկ չէին արթնցներ: Ա՛յնքան վստահելի և հրապուրիչ էին որ առաջին հանդիպողն իսկ տրամադրութիւն մը կ'զգար իր բովանդակ հարստութիւնն անոնց տալու, բարեբախտաբար հարուստ չէր այս բարձրաստիճանը: Տիկին Իւմպէռ տարատ կ'հագնէր, իր ամուսինը նկարչութեամբ և գրականութեամբ կ'զբաղէր չարունակ: Խաղերու ծրագիրներ պատրաստելու մոլութիւն մ'ունէր, որով յաճախ իր բարեկամներուն աչքը կ'գոցէր: Ֆրետերիկ Իւմպէռ (ամուսինը) կ'երազէր գերազանցել Օժիէն, Տիւմա Որդին և Սարտուն իբրև թատերագիր, և մտադիր էր թատերախաղ մը զրկել Մ. Ժիւլ Քլարդիի, որ ներկայացնէ զայն Քօմէտի Ֆրանսէզի մէջ: Տիկին Իւմպէռ կ'քաջալերէր իր ամուսնոյն գրական և գեղարուեստական ձգտումները, և մինչ կ'խրախուսէր զայն գրել զգայուն և սրտաճմլիկ ոճով, եթէ ո՛չ իր թատերախաղերն յանկուցիչ չեն ըլլար, կ'ըսէր: Խարդախ և քաղաքախնդիր Տիկինն օր մը Քօմէտի Ֆրանսէզի դերասանուհիներէն Օր. Ֆայիօլէն խնդրեց որ սրտաճմլիկ քերթուած մը արտասանէ իրեն առջեւ, որպէս զի չահագրգռուի իր ամուսինը, որ ձմեռ գիշեր մը նստած էր թօփրին մօտ: Այս յայտնութիւն նոր լոյս մը կ'սփռէ Տիկին Իւմպէռի նկարագրին վրայ, բայց անոր զգայնութիւնը չէ վնասած երբեք գործին մարդն ըլլալու զարմանալի կարողութեան: Գրեթէ ամէն օր տունէն դուրս կ'ելնէր առուտուր ընելու: Իր աղջիկը կ'թափառէր Իւմպէռեան ապարանքին ընդարձակ սրահներուն մէջ, որովհետեւ մայրը չէր արտօներ զայն տունէն դուրս ելնելու, որպէսզի մի՛ գուցէ գաղտնիք մը կորզեն անոր բերնէն: Գալով իր քրոջ, Մառի Տ'Օռինեաքի, հէք աղջիկը բնաւ օր արեւ չէր տեսներ: Ամբողջ տունին տէրն ու իշխանն էր մէ՛կ կին, որ ուրիշները պարզ պահեճապատանքի տեղ դրած էր:

ՕՔՍՖՈՐՏԻ Համալսարանն իր տարեկան հաշուեկշիռն հրատարակեց, որմէ կ'տեսնուի թէ չատ գոհացուցիչ չէ Համալսարանին դրամական կարողութիւնը, որուն վրայ կուգայ աւելնալ Մր. Ռոտսի իշխանավայել կտակը: Բայց Մր. Ռոտսի կտակած գումարը դրամագլխին վրայ պիտի չաւելցուի, այլ պիտի գործածուի նորանոր բարեփոխումներ մտցնելու Համալսարանին ակադեմական սահմանացքին մէջ: Եթէ Համալսարանն իր արդի հասոյթներով միայն մնար, նոյն բարեփոխումներն ընել կարելի պիտի չըլլար: Բայց անհրաժեշտ է բարեփոխումը ժամանակին գիտութեանց, ուսումնասիրութեանց, և դաստիարակութեանց պահանջումներուն համեմատ: Համալսարանն 1900ին 1,415 ստեռլինի բաց մը ունէր, մինչ իր բոլոր հասոյթներն էին 65,635 ստեռլին, որ 1901ին բարձրացած էր 68,362 ստեռլինի, մեծ մասամբ ուսանողներուն թոշակներէն աւելցած: 1901 տարին սակայն 464 ստեռլինի բաց մը ունէր, որով երկու տարուան բացը 1,879 ստեռլինի կ'հասնէր: Թայմզ ցաւ կ'յայտնէ անգլիական այս մեծ Համալսարանին դրամական այս կացութեան վրայ, և կ'յայտարարէ որ եթէ եկամուտի նոր աղբիւրներ չգտնուին, Համալսարանը կամաց կամաց բայց ապահովաբար պիտի երթայ դէպ ի սնանկութիւն: Ժամանակին պահանջումներուն համընթաց քալելու համար Համալսարանը պարտաւորուած է նոր ծախքեր ընել բայց եկամուտները նոյն համեմատութեամբ չեն աւելնար:

ԿԱՍՊԻՑ ծովու վրայ վերջերս յանկարծ բուռն փոթորիկ մը պայթելով, ծովեզրէն 20 վերստ հեռի գտնուող 20ի չափ ձկնորսանաւեր ընկղմեր և 129 ձկնորսներ ծովակուր եղեր են:

ՄԱՀ ՏԻԿԻՆ ՀԱՆՐԻ ԿՐԷՎԻԼԻ.— Տիկին Հանրի Կրէվիլ, որուն Կովկասցի Դաշնակահարը կ'հրատարակենք մեր Ա. երեսին մէջ, մեռաւ յանկարծական հիւանդութեամբ: Տիկին Կրէվիլ անցեալ Գշ. օր Պուլօնեը-սիւր-Մէռ գացած էր, քիչ մը հանգիստ առնելու համար, ուր մեռաւ արեան համախոնումէ: Ինչպէս գրած ենք արդէն, Օր. Ալիս Մառի Ֆլէօրի ծնած էր ի Բարիզ, 1842 Հոկտ. 12ին: Հայրը, Մ. Ժան Ֆլէօրի, նշանաւոր ուսուցչապետ մ'էր որ լաւ դաստիարակութիւն մը տուած և քանի մը լեզու սովրեցուցած էր իր աղջկան: Մ. Ֆլէօրի Բեդերսպուրկի Համալսարանին և Իրաւաբանական վարժարանին ֆրանսերէն լեզուի և ֆրանսական գրականութեան ուսուցիչ կարգուած ըլլալով, աղջիկն ալ միասին տարաւ ի Ռուսիա, ուր սովրեցաւ ռուս լեզուն և ուսումնասիրեց ռուսական բարքերը: Տիկին Կրէվիլ առաջիններէն մին է այն մատենագիրներէն որք Ֆրանսացիներուն սովրեցուցին ռուսական հոգին ճանչնալ: Օր. Ֆլէօրի ամուսնացաւ Բեդերսպուրկի իրաւաբանական վարժարանի ֆրանսացի ուսուցիչ Մ. Տիւռանի հետ: 1872ին Ֆրանսա դարձաւ և այն ատենէն սկսաւ վէպեր հրատարակել Ռըվիւ տէ տէօ Մօնտ և Տէպայի մէջ որուն համար մասնաւորապէս գրած էր գեղեցիկ վէպ մը, Անիւշկա, զոր մեր ընթերցողք կարդալու առիթն ունեցան: Գրեց նաև բարիզեան ուրիշ թերթերու մէջ: Իր վէպեր մեծ յաջողութիւն գտան: Տիկին Կրէվիլ դպրոցներու համար ալ գրած է Բարոյական և քաղաքացիական կրթութեան դասագիրքեր: 1888ին Լիլի մէջ ներկայացնել տուած է ողբերգութիւն մը, հինգ արարուածով: Հօգերան Տիկինը վեհանձն և բարեգործ կնոջ յիշատակը պիտի թողու ամէն տեղ ուր այցելած է: Այս ձմեռ իսկ, Մէնդոնի մէջ աշխատեցաւ կազմակերպել բարեգործական ընկերութիւն մը: Անժէռի մէջ, ուր կ'բնակէր, հանրածանօթ էին իր մարդասիրական գործերը: Ուստի, խորին ցաւ պատճառած է իր անակնկալ մահը: Բիւզանդիոն մասնաւոր Խմբագրականով մը խօսած է արդէն Տիկին Կրէվիլի գրական բեղմնաւոր գործունէութեան վրայ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիէ մզկիթին մէջ: Վեհ. Սուլթանը մէջօրէին յիշեալ մզկիթը գնաց կառքով, և Ուրբաթու աղօթքը կատարելէ վերջ, Կայսերական Պալատ վերադարձաւ հանդիսաւոր թափօրով:

Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին Գերման դեսպան Պառոն Մարշալ, անգլիական դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնօր, իտալական դեսպանատան գործակատարը, շուէտական դեսպանը, և Հէլլէն գործակատարն իրենց Ա. թարգմաններուն հետ, և քանի մը օտարազգիներ: Ներկաներէն ոմանք արժանացան Կայսերական մեծարանաց, Սեննեկապետ Էֆէնտի պէյի միջոցաւ:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ, Ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն վերջ, շնորհուած Կայսերական արտօնութեամբ, նախ Գերման դեսպան Պառոն Մարշալ Ֆօն Պիպէրշդայն և յետոյ անգլիական դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնօր պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին:»

«Յետոյ Քաղդէացւոց նորընտիր Պատրիարք Տ. Էմմանուէլ Թօմա, որ Պատրիարքական ընտրութեանն առթիւ, իր շնորհակալութիւնն ու մեծարանքն յատս Կայսերական Գահոյից մատուցանելու համար Մուսուլէ Պոլիս եկած է, իր Պոլսոյ փոխանորդին՝ Տ. Եուսուֆ Ղարիպի, Վարչական Ժողովոյ Նախագահին եւ ուրիշ եկեղեցականներու հետ, եւ ապա Պէրութի եւ Լիբանանու Մարոնի Մետրապոլիտ Տ. Էլ-Մաթրան Եուսուֆ-էտ-Տէպս՝ Վեհ. Սուլթանին ներկայութեանն ընդունուելով, արժանացան Կայսերական մեծարանաց:»

ԳԵՐՄԱՆ դեսպան Պառոն Մարշալ Ֆօն Պիպէրշդայն ի մօտոյ մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի արձակուրդով:

ՔԱՂԴԷԱՑԻՈՑ Պատրիարք Տ. Էմմանուէլ Թօմա, երէկ իր հետեւորդներուն հետ, ներկայ եղաւ Սէլամլըքի արարողութեան, եւ այս առթիւ արժանացաւ Կայսերական մեծարանաց, Սեննեկապետ Էֆէնտի պէյի միջոցաւ: Ապա պատիւ ունեցաւ ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին, որ բարեհաճեցաւ Ա. Օսմանիէ պատուանշան շնորհել անոր, ինչպէս նաեւ այլ եւ այլ պատուանշաններ հետեւորդ եկեղեցականներուն: Պատրիարքն իր բոլոր արքեպիսկոպոսներուն եւ եպիսկոպոսներուն հեռագրեց իրեն եղած շնորհները, և հրամայեց որ աղօթեն Կայսերական արեւշատութեան համար:

ՄԱՐԴԻՆԻՔԻ ԶՈՀԵՐԸ.— Յառաջիկայ Բչ. օր, Բերայի Սէն-Լուի մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ի յիշատակ Մարդինիքի զոհերուն: Ֆրանսական դեսպանն ու գաղթականութեան անդամք ներկայ պիտի գտնուին:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՉԸՐՆԱԿՕՐԱ.—Խառն յանձնաժողով մը, որուն կ'անդամակցին, ի մէջ այլոց, սահմանագլխի քննիչ Համտի փաշա եւ Չէթինեէի Բարձրագոյն Դատարանի անդամ Մ. Կարտաշէնից, պաշտօն ստացաւ Թուրքիոյ եւ Չըրնակօրայի սահմանագլխին բոլոր առկախ խնդիրները քննելու եւ կարգադրելու:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Գերմանիոյ հետեւակազօրաց տիպար-վաշտին կազմութեան տարեդարձին առթիւ, Մայիս 19ին, Բոցտամի մէջ զօրահանդէս մը կատարուեր է, որուն պաշտօնապէս ներկայ գտնուեր է Պերլինի Օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Գնդ. Համտի պէյ, որ ապա յատուկ հրաւէրով մասնակցեր է Բոցտամի Պալատին մէջ տրուած մեծ կոչունքին: Համտի պէյ, սեղանին վրայ, թէ՛ Վիլհէլմ կայսեր եւ թէ անոր որդւոց, մանաւանդ Ատալպէրդ իշխան, իր մեծարանքը Վեհ. Սուլթանին մատուցանելուն առթիւ թէ՛ Պոլսոյ մէջ գտած Կայսերական սիրալիր ընդունելութենէն և թէ Ն. Կայսերական Վեհափառութեան կողմէ իրեն զրկուած ծանրագին նուէրներէն զգա-

յած գոհունակութիւնն յայտնելով, խնդրեր է Հաւտի պէյէ որ անգամ մը եւ թարգման ըլլայ իր երախտագիտական զգացմանց։ Հաւտի պէյ փութացեր է իշխանին փափաքը կատարել, անոր երախտագիտական զգացումները մատուցանելով Նորին Կայսերական Վեհափառութեան։

ՊԷՐՈՒԹ–ՀԱՄԱ–ՐԱՅԱԳԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Պէրութէ կ'գրեն թէ Պէրութ–Համա–Րայագի երկաթուղւոյն շինութիւնը փութով յառաջ կ'տարուի։ Գիծն արդէն մինչեւ Պաալպէք աւարտած է, 72 քիլոմէտր երկարութեամբ, և ամէն օր կառախումբեր կ'երթեւեկեն շինուածանիւթեր փոխադրելով։ Այժմ 84րդ քիլոմէտրին երկաթեայ ձողերը կ'զետեղուին։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ պատճառաւ և բժշկական տեղեկագրով արձակուրդ ստացող պաշտօնատարք, արձակուրդի բոլոր տեւողութեան միջոցին, պիտի չարունակեն ստանալ իրենց ամբողջ ամսաթոշակը։ Սակայն արձակուրդին լրանալէն վերջ, եթէ իրենց պաշտօնատեղին չդառնան, և կամ առանց արտօնութեան, երկարաձգեն արձակուրդը, ամբողջ թոշակ ստանալու իրաւունքնին պիտի կորսնցնեն։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգին որթալուծէ վնասուած այգիներուն նորոգութեան ծախքը կէս առ կէս պիտի հոգան Երկրագործական նախարարութիւնն ու Հանր. Պարտուց Վարչութիւնն, իրենց միջեւ գոյացած համաձայնութեամբ։ Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը, որ 51,800 ղշ. պիտի վճարէ, հրաման ստացաւ նոյն գումարն Այտընի կուսակալութեան ղրկելու։

ՏԽԱԽՈՏԻ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՆԵՐԸ.— Տեղական իշխանութեանց կողմէ իրենց դէմ ղրկուած զինուորական զօրութեան զէնքով դիմադրող մաքսանենգները, իբրեւ աւազակ համարուելով, ըստ օրինի կ'պատժուին։ Հետեւապէս, եթէ ընդհարման մը միջոցին, աւազակի հանգամանք առնող մաքսանենգներէն մին սպաննուի, կամ վիրաւորուի, անոր ժառանգորդներն այսու հետեւ դատ բանալու իրաւունք պիտի չունենան։ Զինուոր պաշտօնարանը սոյն որոշումը ծանուցանելով, ազդարարեց քաղաքային դատարաններուն որ այսպիսի դատերը չքննեն, այլ անոնց թուղթերն Իտարէի ժողովներուն յանձնեն։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութիւնն հրատարակեց իր հաստատման 20րդ տարեշրջանին (1901–1902) համառօտ տեղեկագիրն, որմէ կ'տեսնուի թէ նոյն տարեշրջանի ընդհանուր հասոյթներն 58,682 օսմ. ոսկի աւելի եղած են նախորդ տարեշրջանի (1900–1901) հասոյթներուն հետ բաղդատմամբ։ Հանրային Պարտուց թօղեալ հինգ տուրքերն ու ծխախոտի տասանորդը, նախորդ տարւոյն հետ բաղդատմամբ, թէեւ 40,952 ոսկի պակաս եղած են, սակայն միւս կողմէ նկատառման արժանի է թէ Հանրային Պարտուց Վարչութիւնն իր հիմնարկութենէն սկսեալ մինչեւ տասներորդ տարեշրջանին վերջը, այսքան առատ հասոյթ չէր ունեցած։ Եւ յիրաւի, 20րդ տարեշրջանին մէջ վեց տուրքերու հասոյթը, որ 1,198,880 ոսկի եղած է, եթէ բաղդատուի Ա. տարեշրջանին հասոյթին հետ (822,035 ոսկի), պիտի տեսնուի որ 376,845 ոսկի, այն է՝ 45.80 % առաւելութիւն մը կայ, որ գլխաւորաբար յառաջ եկած է մաքսատան վրայ քաշուած փոխանակագրերու գանձումէն և Ռէժիի Վարչութեան ձեռք բերած արդիւնքներէն։ Տոկոսներու յաւելման յատկացեալ պահեստի գումարէն մաս մը յատկացուած է C և D Սէրիներու արժէթուղթ և 4 % տոկոսաւոր առանձնաշնորհեալ (Բրիօրիթէ) պարտաթուղթ գնելու։ Նախապէս ձեռք բերուած արդիւնքներուն նայելով, տարակոյս չկայ թէ այս տնօրինութիւն օգտակար պիտի ըլլայ արժէթղթերուն։ Վերջին հաշուեկշռին մէջ յիշուած որոշման համաձայն, 1318 տարւոյ մինչեւ Մայիսի 20ը Պետական Գանձուն փոխ տրուած գումարներն հասած են 123,902 ոսկիի։ 1317 տարւոյ Մարտ 1էն մինչեւ Փետր. 28, մէկ տարուան մէջ Կեդր. Վարչութեան գանձած հասոյթք եղած են 2,265,553 ոսկի և 14 ղշ., որմէ 1,198,880 ոսկին հինգ թօղեալ տուրքերէն, 02,864 ոսկին ծխախոտի տասանորդէն և մնացեալն ալ ուրիշ աղբիւրներէ (Կիպրոսի յաւելուածական հասոյթ, Թէմպէքիի տուրք ևն.) գոյացած են։ Այս գումարէն եթէ զեղչենք Կեդր. Վարչութեան 1317 տարեշրջանի ծախքը (123,177 ոսկի) եւ դրամական փոխադրութեան ևն. ծախքերը (14,084 ոսկի),— համագումար 137,962 ոսկի— 20րդ տարեշրջանի զուտ հասոյթը կ'հասնի 2 միլիոն 126,591 ոսկիի, մինչդեռ 19րդ տարեշրջանի զուտ հասոյթն էր 2 միլիոն 67,909 ոսկի, և ասկէ կ'հասկցուի թէ 20րդ տարեշրջանին հասոյթք 58 հազար 682 ոսկի աւելի եղած են։ Մուհարրէմի Կայսերական Ֆերմանին 11րդ յօդուածը կ'տրամադրէ որ զուտ հասոյթներուն չորս հինգերորդն Հանրային Պարտուց տոկոսին և մէկ հինգերորդը գլխավճարի պիտի յատկանան։ 20րդ տարեշրջանին մէջ Հանրային Պարտուց յատկանալիք գումարն է 2,126,591 ոսկի, որմէ նախ զեղչելով 4 առ հարիւր տոկոսաւոր առանձնաշնորհեալ արժէթուղթերուն համար 430,500 ոսկի, և արտասովոր գլխամասին համար ալ 159,500 ոսկի, —համագումար 590,000 ոսկի,— Մնացեալ 1,556,591 ոսկիին 4/5ը, այն է 1,229,272 ոսկի՝ տոկոսին, և 1/5ն ալ, այն է 307,318 ոսկի՝ գլխամասին յատկացուած են։

ՄԱՆԱԾԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Պանտրմայի և Միխալըճի մէջ մանածի գործարան մը հիմնելու մենաշնորհէ տրուեցաւ Կայսերական Ֆէնէնէի Վերատեսուչ Ֆէրիգ Մուհիէտտին փաշայի։ Մենաշնորհի պայմանագիրն առեւտրական նախարարութեան և Մուհիէտտին փաշայի միջեւ ստորագրուելով փոխանակուեցաւ, որուն մէկ վաւերացեալ օրինակն ալ Բ. Դրան հաղորդուեցաւ կայսերական Դիւանին մէջ պահուելու համար։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԵԱՆ կանոնագրին այն մասն որ հնտահանութեան կը վերաբերի, Հանրային Պարտուց Վարչութեան եւ երկրագործական նախարարութեան միջեւ կատարուած բանակցութեամբ բարեփոխուելով, Պետական Խորհրդոյ և Նախարարաց Խորհրդոյ կողմէ քննուելէ վերջ Կայսերական վաւերացման ներկայացուած էր։ Կայսերական Իրատէ մը վաւերացուց զայն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Բոնսդան երէկ Մուէզ պահականաւով Հէրէքէ երթալով, կայսերական գործարանն այցելեց, ուր հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ իրեն։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.— Մահսուսէի «Էսէրի Շէվքէդ» շոգենաւն երէկ առաւօտ Գատըգիւղէ Պոլիս գալով երբ կամուրջին կ'մօտենար, մակոյկի մը վրայ ինկաւ։ Մակուկավարը վախէն ինքզինք ծովը նետեց, և անմիջապէս անյայտ եղաւ։

ԳԵՐՄԱՆ շոգենաւ մը երէկ 1800 սնտուկ մաւզէրեան փամփուշտ բերաւ ի հաշիւ օսմ. կառավարութեան։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.— Ֆէրիքէօյի բնակիչներէն Ֆոյիգ էֆ. երէկ իրիկուն ժամ 12ին միջոցներն Ունգաբանի կամուրջին վրայէն ինքզինք ծովը նետեց, անձնասպան ըլլալու համար։ Անմիջական օգնութիւնք ազատեցին կեանքը։

ՈՃԻՐ.— Գումգաբուի բնակիչներէն կօշկակար Մկըր, երէկ գիշեր գինովնալէ վերջ, Մօլա–Թայը, Գառնիկի սրճարանն երթալով կռիւ կ'յարուցանէ։ Սրճարար Գառնիկ կ'փորձէ սրճարանէն վռնտել գինովը. ասկէ կռիւ ծագելով, Գառնիկ աթոռ մը կ'իջեցնէ Մկըրի գլխուն, ա՛յնքան ուժգին որ ուշաթափ գետին կ'իյնայ զայն։ Ոստիկանք միջամտելով, վիրաւորիչը բանտ կ'առաջնորդեն և վիրաւորեալը, որուն գլխուն վրայ 5 սանդիմէտր խորունկ և վտանգաւոր վէրք մը բացուած էր, կեդրոնական բանտին հիւանդանոցը կ'փոխադրեն։

ԳԱՃԻՐԷԻ մէջ, Մելգոնեան էֆ.ներու ծխախոտի մեծ գործարանն հրոյ ճարակ եղած է. գրած էինք Բիւզանդիոնի 1696 թիւին մէջ, թուրք թերթերէ առնելով։ Մեզ լուր կ'տրուի թէ Ապրիլ 23ին (Ը. Ե), առտուան դէմ, հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը տեղի ունեցած է արդարեւ, բայց գործարանին մէջ պատրաստ գտնուած ջրհանին շնորհիւ առաջքն առնուած է շուտով։ Ապրանաց և մեքենաներու փոքր ինչ աւերմամբ գոյացած ընդհանուր վնասն է 30,000 ֆրանք, զոր անմիջապէս հատուցեր են ապահովագրական ընկերութիւնք։ Գործարանը 600,000 ֆր.ի ապահովագրուած է երեք ընկերութեանց կողմէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Բերայէն Տիկին մը որ այս օրերս Ազգ. Հիւանդանոցն այցելած է, կ'ըսէ մեզ թէ որբուհիներուն պատրաստած ձեռնակերտներն և ասեղնագործութիւններն ամէնէն պատուաւոր ընտանիքներու գործածութեան կրնան յարմարիլ, թէ դիմող տիկիններն հոն իրենց յարմար շատ բաներ կրնան գտնել գնելու, և ապսպրանքներ թէ որ տրուելու ըլլան, կարելի է վստահ ըլլալ թէ որբուհիք պատուաբեր կերպով պիտի կրնան բանիլ, պատրաստել, յարդարել ամէն բան։ Այցելու Տիկնոջ համար ճշմարիտ անակնկալ մը եղեր է այսքան մաքուր գործ տեսնել Ազգ. Հիւանդանոցին աղջկանց Որբանոցին մէջ։ Լրագրաց մէջ յաճախ երեւցած քննադատութիւններէն ինք իր միտքը դրած էր գրէթէ բնաւ գովելի բան մը չգտնելու, մինչ որբուհիներուն արհեստագործութեան այս գեղեցիկ արդիւնքը շատ քաջալերական կ'գտնէ, և կ'յուսայ որ Հայ այցելուներ, Հայ ընտանիքներ պիտի չմոռնան ի հարկին ապսպրանքներ տալու հոն, քանի որ Բերայի յոյն աղջկանց ծանօթ արհեստանոցներուն մէջ աւելի աղէկ չըլլալ պիտի չկրնային տալ։

—Ինչպէս ծանուցինք, ճարտարապետ Մելիտոսեան էֆ. առաջիկայ Բշ. ճամբայ կ'ելնէ դէպ ի Խարբերդ։ Ծախքը վճարուած է Սանասարեան Վարժարանի Խնամակալութենէն։ Իր քննութիւնը պիտի տեւէ իբր մէկ ու կէս ամիս։

— Կ'լսենք թէ Երզնկայի Որբանոցին մէջ բանուած շատ գեղեցիկ բրդեայ գորգ մը Կ. Պոլիս ղրկուած է վաճառականութեան դրուելու համար ի նպաստ նոյն հաստատութեան։ Իբր երեք մէտր երկայնութեան վրայ 2½ մէտր լայնք ունի, ոլորուն բուրդէ, խիտ բանուած, ծաղիկներով զարդարուած, լաւ գաղափար մը կուտայ Երզնկայի դեռատի գործագործներուն ճարտարութեան և աշխատասիրութեան վրայ։ Կ'յուսանք որ վաճառականութիւնը նպաստաւոր արդիւնք մը կ'ընծայէ ի քաջալերութիւն այս բարեջան արհեստաւորաց։

— Ս. Ցակոբայ որբանոց–արհեստանոցի Խնամակալութիւնը վերակազմուեցաւ հետեւեալ անձերէ.—Գրիգոր էֆ. Ալեքսանեան, Ցակոբ էֆ. Գորեան, Լեւոն էֆ. Բանիկեան, Զարմայր էֆ. Շիմարտախոս և Պօղոս էֆ. Բէրէսթէճեան, որք երէկ ի նիստ գումարուելով Հիւանդանոցի գրասենեակը, իրենց դիւանը կազմեցին հետեւեալ կերպով.—Գրիգոր էֆ. Ալեքսանեան (Ատենապետ), Լեւոն էֆ. Բանիկեան (Ատենադպիր), Զարմայր էֆ. Շիմարտախոս (Գանձապետ)։ Որբանոցն այս տարի 31 շրջանաւարտներ պիտի ունենայ, 15ն ուսումնական և 16ն արհեստական ճիւղէն, և այս առթիւ առաջիկայ հինգշաբթի, Համբարձման տօնին, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ, դպրոցական հանդէս մը պիտի կատարուի Ս. Ցակոբայ որբանոցին մէջ, կէս օրէն յետոյ։

—Կ'լսուի թէ Ս. Պատրիարք Հայրը Կրօնական Ժողովոյ որոշմամբ կոնդակ մը ղրկած էր Անթէպ տեղւոյն ազգայինները զգուշացնելու համար յարելէ Փիլիպպոսեան կոչուած նոր աղանդի մը։ Այնթապէն կ'տեղեկացնեն թէ Փիլիպպոսեան անուն նոր աղանդ մը երբեք գոյութիւն ունեցած չէ, այլ մի քանի երիտասարդներ իրենց գլուխ ունենալով Փիլիպպոս էֆ. Սարգսեան անուն անձ մը, տեղւոյն Հայ եկեղեցւոյն մէջ համախմբուելով, ժողովրդեան բարոյական մակարդակը բարձրացնող խրատներ կ'խօսին։ Ս. Պատրիարք Հայրն հասու ըլլալով իրաց վիճակին, նամակաւ մը յորդորած է Փիլիպպոս էֆ.ն, շարունակել իրենց բարոյական դասախօսութիւնները «ըստ Եկեղեցւոյ կարգաց և կանոնաց»։

—Կարնոյ Առաջնորդ Տ. Զաւէն Ծ. Վրդ. մանրամասն հաշուեցուցակ մը մատուցեր է Վարչութեան, որուն մէջ կ'յայտնէ թէ ո՛րքան դրամ բաժնուած է որկածեալներու և ո՛րքանը ծախսուած է ազգային շինութիւններու։

—Ա. Մուշոյ Մայիս 15ի թիւին մէջ կ'կարդանք.«— Գերմանացւոց Հովիւն այցելութեան գալով Ս. Առաջնորդ Հօր և հրամեշտի ողջոյն մատուցանելով՝ մեկնած է ի Բեթղեհէմ, ուր պիտի ժողովուին Թուրքիոյ բոլոր Գերման հովիւներն և Սինոդ կազմելով պիտի ընթեռնուն իրենց բերած Տեղեկագրերն և ծրագիր պիտի պատրաստեն իրենց պաշտօնավարութեան համար։ Պատ. Հովիւն յատուկ յանձնարարական ստացած է Առաջնորդ Սրբազանէն այցելելու համար Երուսաղէմի Ս. Ցակոբեանց Առաքելական Աթոռն և Բեթղեհէմի Հայոց Վանքը։»

—Մեր շնորհակալութիւնը կ'փութանք յայտնել մեր մեծայարգ պաշտօնակիցներուն՝ Աշխ. Մամուլ կրկնամեայ հանդէսին և Մասիս ու Բիւզանդ շաբաթաթերթերուն, այն համակրական եղանակին համար որով բարեհաճեցան ծանուցանել Բիւզանդիոնի վերաբացումը։— Այս առթիւ՝ շնորհակալութիւն նաեւ Բիւզանդիոնի գործակալներուն և գաւառացի համակրողներուն, իրենց խնդակցական գրերուն համար։

—Արիստակէս էֆ. Պոյաճեան, Տնօրէն Օրթագիւղի վարժարանին, երէկ մեր Խմբագրատունն այցելելով, բացատրեց թէ ակնարկուած ֆրանսացի վարժուհին իր կառավարութենէն վկայական ունի իբրեւ ուսուցչուհի, 4–5 տարի պաշտօն վարած է Ղալաթիոյ Տիկնանց վարժարանին մէջ, և այժմ Օրթագիւղի աղջկանց վարժարանին միայն վարժուհիի պաշտօնին հետ, հանգուցեալ Վահան փաշայի զաւակաց դաստիարակուհին է, և անոր տունը կ'բնակի։ Այսչափ կարող վարժուհի մը անշուշտ այդպիսի անբնական պատիժ մը պիտի չտնօրինէր և անանկ բան ալ եղած չէ։ Միայն թէ ութ օր առաջ դպրոցէն արձակուած է 11 տարեկան անզգաստ աշակերտուհի մը, որ այս տեսակ զրպարտութիւններ ըրած էր, բայց հարցաքննուելով, 8 ամիս առաջ պատահած ըլլալը պատմած է, մինչդեռ եղածն ուրիշ բան չէ բայց եթէ իր ներքին ճերմակեղէնն անմաքուր ըլլալուն համար, ըստ սովորութեան, իրեն պատուիրուած է տունն երթալ և լուալ։ Իր վարժուհին զրպարտելու համար իր ձեռքը խածած և յետոյ վարժուհին խածաւ ըսած է։ Պատժի համար ոտքի վրայ կենալու պարտաւորուած ժամանակ դպրոցէն փախած և զիս արտաքսեցին ըսած է։ Մինչ ծոյլ, անմաքուր և ստախօս ըլլալուն համար բազմիցս խրատուած, բայց անուղղայ գտնուած է։ Անոր այս ասութեան աննպաստ վիճակը Տնօրէն էֆ.ն սա կերպով միայն կրնայ բացատրել թէ պզտիկուց ի վեր հօր կամ մօր խնամք չէ վայլած, և լաւ միջավայրի մէջ չէ բնակած։

—Ուսումնական Խորհուրդն իր երէկուան նստին մէջ հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրաւ.—Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը գրով մը շնորհակալութիւն կը յայտնէր, Խորհրդոյ կողմէ Ազգ. Որբանոցն եղած այցելութեան առթիւ ուղղեալ գոհունակութեան գրոյն համար, և ծանուցանելով թէ որբանոցն այս տարի 15 ուսման և 16 արհեստական ճիւղերէն շրջանաւարտներ պիտի ունենայ և Ս. Համբարձման տօնի օրը դպրոցական հանդէս մը պիտի կատարուի Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ, կ'հրաւիրէր Խորհուրդը՝ ներկայ գտնուիլ սոյն հանդիսին։ Խորհուրդը, Հոգաբարձութեան սոյն փափաքանաց համաձայն և ի քաջալերութիւն որբանոցի ուսանողաց, արժան դատեց խմբովին ներկայ գտնուիլ հանդիսին։—Իւնիօն ապահովագրական ընկերութեան տնօրէնութեան կողմէ ներկայացուեցան ուսուցչաց կենաց ապահովագրութեան առթիւ Խորհրդոյ և նոյն ընկերութեան Թուրքիոյ Տնօրէնին միջեւ փոխանակելի պայմանագրերը, և յետ ստորագրութեան յանձնուեցան ատենապետ Տքթ. Թորգոմեան էֆ.ի, ըստ տրամադրութեան կարեւորն ի գործ դնելու և փոխանակելու համար պատրաստուած երեք օրինակ պայմանագրերը։—Նախորդ նստի յանձնարարութեան համաձայն, անդամ Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան յայտագրով մը ներկայացուց մանկապարտէզի դասընթացքի առթիւ Հինդլեան Ցովհաննէս էֆ.ի հետ այդ դասախօսութեանց և յարակից պարագաներուն նիւթական մատակարարութեան մասին ունեցած բանակցութեանց և խորհրդակցութեանց արդիւնքը։ Խորհուրդը նոյն յայտագրին վրայ ինչ ինչ խորհրդակցութիւններ կատարելէ յետոյ, յանձնեց իր անդամակիցներէն Հրանտ Ասատուր էֆ.ի՝ մանկապարտէզի դասընթացքի նիւթական պայմաններն ապահովելու համար հարկ եղած միջոցներն առաջարկել և անոնց նկատմամբ Ս. Պատրիարքին կարծիքը ստանալ և տեղեկագրել Խորհուրդին։—«Բիւզանդիոն» լրագրի առջի օրուան թուով ծանուցուած ըլլալով, որպէս թէ Օրթագիւղի Ազգ. Վարժարանին մէջ կարգապահութեան անսովոր արարք մը տեղի ունեցած ըլլայ, Խորհուրդն որոշեց այս մասին բացատրութիւն պահանջել նոյն վարժարանի տեսչութենէն։ — Գատըգիւղի և Էթ–Մէյտանի Ազգ. վարժարանաց վերջին քառամսեայ դպրոցական վիճակագրերը ղրկուած ըլլալով, նկատողութեան առնուեցան և յանձնուեցան նախաքննութեան։

—Փասըմ–Փաշայէն բազմաթիւ ստորագրութիւններով հետեւեալ գիրն ուղղուած է մեզ, Թաղին ծանօթ խնդրին վրայ.— «Թաղիս ներկայ առժամեայ Թաղ. Խորհուրդն և Թաղեցիները նախորդ Թաղ. Խորհրդոյ համարատուութեան առթիւ կարգ մը զեղծումներ երեւան հանելով բողոք բարձած էին, սակայն հակառակ ասոր, Տնտեսական Խորհուրդն անոնց հաշիւները հաստատած էր։ Թաղեցիք, զեղծումները քաջալերելու այս ակներեւ ձեւին չկրնալով հանդուրժել, կրկին անգամ բողոքեցին, որ սակայն կրկին անլսելի մնաց դժբախտաբար Տնտեսական Խորհրդոյ կողմէ, չենք գիտեր ի՞նչ պատճառներով, և իբրեւ թէ Թաղին օգտին համար Տնտեսական Խորհուրդը կ'կարծէ թէ միակ միջոցն է ներկայ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնանկ ընել. չիտակն ասոր ըսելիք չկայ։ Անկեղծ ըլլալով կ'ըսենք թէ ներկայ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօնի սկսած օրէն ի վեր ամէն ջանք ի գործ դրած է Ս. Եկեղեցւոյ պայծառութեան և վարժարանի յառաջդիմութեան և նոյն իսկ յաջողած է նախորդներէն աւելի՝ աղքատ եկեղեցւոյս նիւթական և բարոյական մակարդակը բարձրացնել հակառակ նախորդ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներու հանած զանազան խոչընդոտներուն։ Արդէն Թաղիս ներկայ անհամբերաչափ վիճակը նախորդ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներու և կամ աւելի՝ անոր Ատենապետ էֆէնտիին շնորհիւն է, որ հրաժարած օրէն ի վեր աւելի Պատրիարքարան այցելած է քան իր գործատեղին, որով յաջողած է չենք գիտեր ի՛նչ միջոցներով թէ՛ իր հաշիւներու ապօրինութիւնները քողարկել տալ և թէ ներկայ Թաղ. Խորհուրդն ալ Թաղին անօգտակար կարծեցնել տալով, անոր մատուցած հրաժարականն ընդունիլ տուած է։ Դժբախտաբար մեր միջոցը չի ներեր այս տեսակ խնդիրներով չարունակ զբաղելու։ Արդ՝ կ'համարձակինք հարցնել Տնտեսական Խորհուրդին թէ, եթէ զեղծումներն անպատիժ պիտի մնան, ի՞նչ հարկ կայ Թաղ. Խորհուրդներէն կանոնաւոր տոմար պահանջել, համարատուութեան առթիւ Թաղեցւոց դիտողութիւնը խնդրել և քսանմէկ օր պայմանաժամաւ ալ եկեղեցիներու բակերը կախել հաշուեկշիռները։ Միթէ ասոնք ամենքը պարզ ձեւակերպութիւննե՞ր են միայն և իրականին մէջ զերօ։ Եւ քանի որ մեր ուղղակի դիտողութիւններն անլսելի մնացին, կուգանք հրապարակաւ խնդրել Տնտեսական Խորհուրդէն որ, եթէ իրօք Թաղին օգուտը նկատողութեան առնել և Թաղն հանդարտեցնել կ'ուզէ, թէ ամբողջ Թաղեցւոց արդար իրաւունքը խնդրելու համար մասնաւորներու քմահաճոյքին զոհելու զեղծումը գործել չուզեր, բարեհաճի նախորդներու հաշիւը վերաքննել և կամ աւելի ճիշտն անոնց զեղծումներն հաստատել որ միակ միջոցը պիտի ըլլայ ամէն ապագայ ցաւալի անպատեհութեանց առաջքն առնելու։

Ստորագրեալ Բազմիւք»

—Վեր. Ա. Կ. Պետիկեան, որ քանի մը շաբաթէ ի վեր արձակուրդով Պարտիզակ կ'գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ։

—Ի Գահիրէ վախճանեալ Մատաթ էֆ. Ղազարոսեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւններն եղած են Ազգ. Հիւանդանոցիս.— Այրի Տիկին Մ. Ղազարոսեան 324 ղշ., Միհրան էֆ. Ղազարոսեան 324, Տէր եւ Տիկին Օ. Ստեփանեան (Գահիրէ) 108, Տէր և Տիկին Յ. Դաւուք (Գահիրէ) 108։

ԱԶԴ.—Մեծ. Բրոֆ. Ցակոբոս էֆ. Ճէճիզեան պիտի քարոզէ Սկիւտարի Ժողովարանը, յառաջիկայ Կիրակի առաւօտ Մայիս 19, ճիշտ ժամ 2½ին։ Բարեկամք սիրով կ'հրաւիրուին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՎԻԵՆՆԱ, 30 Մայիս.— Մերակոյտին մէջ, ելմտացոյցի վիճաբանութեան պահուն, Վարչապետ Մ. Քէօրպէր յայտարարեց թէ իր մտահոգութիւնը չի կրնար սքօղել Պետական Պայմանագրին եւ Մաքսային սակացոյցին համար Հունգարիոյ հետ կատարուած բանակցութեանց ելքին նկատմամբ։ (Մեծ յուզում)։ «Կառավարութիւնը պատրաստ է ամէն կարելի զիջողութիւններն ընել Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ միջեւ տնտեսական միութիւնը պահպանելու համար, բայց կարող չէ հաւանելու Աւստրեհունգարական միութեան նոր կարգադրութեան մը, որ Աւստրիոյ տնտեսական գոյութիւնն ապահովելու բնութիւն չունենայ, եւ հետեւապէս, չանուց միութիւն մը չըլլայ այլեւս։ (Ջերմ ծափ)։

ՓԱՐԻԶ, 30 Մայիս.— Երեսփ. Ժողովոյ չորս հանրապետական խումբերն որոշեցին Մ. Լէոն Պուրժուայի առաջարկել՝ Երեսփ. Ժողովոյ նախագահութեան ընտրելի ըլլալ։

ՊԵՐԼԻՆ, 30 Մայիս.— Ի պատիւ Շահին այս իրիկուն տրուած հանդիսական հացկերոյթին, Վիլհէլմ կայսր բաժակ առաջարկեց անոր կենաց, յիշելով Գերմանիոյ և Պարսկաստանի միջեւ բարեկամական յարաբերութիւնները։

ԼՈՆՏՈՆ, 30 Մայիս.— Լորտ Ռօզպէրի ճառ մ'արտասանելով ըսաւ թէ իր կարծեօք, հաշտութիւնը պիտի ծանուցուի մէկ քանի օրէն։ Ցետոյ խաղաղացման քաղաքականութիւնը ջատագովելով, ըսաւ թէ հարկ պիտի ըլլայ քաջարի թշնամիները փոխել պատուական բարեկամներու, ինչ որ կարելի է միայն ազատական կուսակցութեան յատուկ եղած սկզբունքներուն կիրառութեամբը։

ՍՈՖԻԱ, 30 Մայիս.— Ֆերտինանտ իշխանին բացման ճառին պատասխանող ուղերձին քուէարկութիւնը, որ երրորդ ընթերցմամբ ընդունուեցաւ մեծամասնութեան առաջարկած խմբագրութեան համաձայն, նշանակելի կարեւորութիւն մը ունեցաւ Տանէվի Դահլճին համար։ 88 երեսփոխան ի նպաստ և 60 երեսփոխան դէմ քուէարկեցին։ Ֆերտինանտ իշխանին պիտի ուղեկցին ի Բեդերսպուրկ Սոֆիայի ռուս գործակատար Մ. Պախմէթիէվ, պատերազմական նախարար զօրավար Բաբրիքով, ներքին գործոց նախարար Մ. Լուտսքանով, Սպարանէի նախագահ Մ. Զանքով, Գնդ. Ռատքօ Տիմիդրիէվ, և ուրիշ սպաներ ու հետեւորդներ։ Վարչապետ Տանէվ պիտի չընկերանայ իշխանին, և հետեւապէս, Սոպրանիէն պիտի կրնայ շարունակել իր նիստերը։

ՊԵՐԼԻՆ, 30 Մայիս.— Կոմս Պիւլով տեսակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ միջազգային քաղաքականութեան վիճակն ապահովիչ է, թէ Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումն ստոյգ է, թէ Կոմս Կօլուխովսքիի եւ Պ. Բրինէդդիի ճառերը ճշտիւ կ'համապատասխանեն իրաց վիճակին, թէ Երրեակ Զինակցութիւնը, ինչպէս նաեւ Ֆրանքոռուս Զինակցութիւնը կ'երաշխաւորեն ընդհանուր խաղաղութիւնը, և թէ Գերմանիա գոհ է Մարոքի խնդրոյն առթիւ գոյացած ֆրանքօիտալեան համաձայնութենէն։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ

ՊԵՐԼԻՆ, 30 Մայիս.— Վիլհէլմ կայսրը, Պարսից Շահն և Սիամի գահաժառանգն այսօր ներկայ գտնուեցան Պերլինի քաղաքային զօրաց մարզահանդէսին։

—Խորհրդարանն Ցունիս 3ին պիտի բացուի։ Առնստին մէջ խումբ մը պահպանողական երեսփոխանք հարցապնդում պիտի ուղղեն կառավարութեան, Ովկիանեան Դրօշին համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Այսօր Բրեդօրիայէ լուր չառնուեցաւ. ընդծովեայ պարանի մը խզման պատճառաւ հեռագրական հաղորդակցութիւնք ընդհատուած են։

—Մր. Չէմպըրլէն դեռ հիւանդ է, և քանի մը օր ներկայ պիտի չըլլայ Երեսփ. Ժողովոյ նիստերուն։ Թրանսվալի հետ հաշտութեան վերաբերեալ պաշտօնական զեկուցումներն Բշ. օր կ'սպասուին։

—Թէեւ Բրեդօրիայէ նոր տեղեկութիւն չկայ, սակայն Լոնտոնի Սակարանը կ'շարունակէ հաւատ ընծայել հաշտութեան բանակցութեանց հաւանական յաջողութեան։ Անգլիական Քոնսոլիտէին և հարաւ–ափրիկեան հանքաթուղթերուն մեծ մասին գիները կը բարձրանան։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Օսմ. Բոնդերը կայուն վիճակի մէջ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէռի Դ.	Օ. Ո.	28	09
Ամէնէն բարձր գին	»	28	10½
Ամէնէն վար գին	»	28	08½
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	110	75
Ամէնէն բարձր գին	»	111	—
Ամէնէն վար գին	»	110	75
Թրանսվալ	»	160	—
Ամէնէն բարձր գին	»	160	—

ԲԱՑՈՒՄ 18/31 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	28	09
» » » » ժամ 6ին		28	10
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	110	75
» » ժամ 6ին		110	75
Թրանսվալ	ֆր.	160	—
Թրամուէյ բաժնեթ. Գ.Կ.	ղրշ.	547	½
» պարտաթ.	ֆր.	488	—
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	276	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	490	—
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	3	55
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	14	02
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	»	265	50
Անատոլուի երկթ. պրտթ.	»	523	—
» բժնթ.	Ա. Ո.	10	60

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	—	65
» ութ օրուան	»	1	80
Ռումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	1	25

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87	28
Անգլիական ոսկի	»	110	07
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	—
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	06
Քրիմից	»	51	06
Մէթալիք	»	102	—
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8	58

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ

Փոխանակագրի գիները քանի մը ամիսէ ի վեր գրեթէ կայուն վիճակ մը ունեցան գործերու տկարութեան հետեւանօք և հրապարակը զգալի փոփոխութիւն մը չկրեց։ Պոլսոյ վաճառականք բաւական ստակի նեղութիւն կրեցին, սակայն վերջերս փոքր ինչ գործ եղաւ և ստակ գալու սկսաւ։

Թրանսվալի պատերազմին հետեւանօք անգլիական պանքաներուն «Hors Banque»ին, այսինքն պաշտօնական սակէն դուրս եղող գեղչերուն մէջ չահ մը մնացած չըլլալով, շատ մը սեղանաւորական տուներ և վաճառականք մասամբ մը թոյլ կ'վարուէին փոխանակագրի գործառնութեանց մէջ մտնելու։ Սակայն յոյս կայ որ Հաշտութեան աւարտումէն յետոյ «Hors Banque»ն ալ իր առջի վիճակը գտնելով մի քիչ շահաւոր գործեր ըլլան փոխանակագրի վրայ։ Այս տարուան բերքերու առատութիւնն ալ սահմանուած է բաւական մեծ օգուտ մը ըլլալ այդ գործառնութեանց։

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109	25
» » » առտր. թղթ.	»	109	15
» չէք	»	110	17½
Բարիզ 3 ամիս Պնք.ի թղթ.	ֆր.	23	—
» » » Առեւտ.	»	23	02½
» չէք	»	22	82½
Վիեննա չէք	քուրօն	21	78
Պերլին չէք	մարք	18	57
Ռուսա չէք	ռուպլ	8	58

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

Անգլ. Քոնսոլիտէն օրէ օրէ կ'բարձրանայ.
—Ֆրանսական Ռանթն ալ կ'բարձրանայ.

ԼՈՆՏՈՆ, 30 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սէռի Բ.	Ա. Ո.	51	50
» » » Գ.	»	27	63
» » » Դ.) բաց.	»	25	50
) գոց.	»	25	50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12	75
Եգիպտական միացեալ	»	108	25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	97	31
Այտընի Երկաթուղի	»	14	50
Փոխառութիւն Գասապա	»	86	—
» Հելլենական 1881	»	30	50
» » 1884	»	40	—
Մօնօբօլ »	»	40	—
Պուլկր. փոխառթ. 1888	»	87	—
» » նոր 1892	»	88	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	350
Թրանսվալ	»	6	37
Դրամազեղչ		3	—

ԲԱՐԻԶ, 30 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սէռի Դ.) բաց.	Ա.Ո.	25	97
, գոց.	»	25	97
» » » Գ.	»	27	97
Օսմ. Կայս Պանքա	ֆր.	562	—
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	111	25
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	101	45
Քրէտի Լիօնէ	»	1041	—
Պանք տը Բառի	»	1030	—
Իտալական Ռանթ	»	103	55
Սպանիական արտաքին	»	78	90
Թրանսվալ	»	160	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	225
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3	—

ՊԵՐԼԻՆ, 30 Մայիս

Անատոլուի Երկաթուղի	»	102	70
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	111	50
Օսմ. Քոնս. Սէռի Դ.		25	60
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	335
Դրամազեղչ		3	—

ՎԻԵՆՆԱ, 30 Մայիս

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95	30
» Լոնտոնի վրայ	»	240	20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	106	70
Օսմ. Ռէժի	»	295	—
Դրամազեղչ		3	½

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔԵՐՈՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 16 Մայ.

Թիֆթիկ.— Հրապարակը թոյլ չէ, բայց անգլիացի գնորդները տակաւին չսկսան գնուել ընել։ Տեղացի գնորդներն ալ ծանր կ'վարուին, 10—20 փր. զեղչի սպասելով։ Այս պատճառաւ կարեւոր վաճառում չեղաւ։ Միայն ծախուեցաւ 100 հակ Սուլուկուլու, Էսկիշէհիր են. 16 ղշ.ի և 80 հակ մաքուր Եօզղատ 17 ղշ.ի։ Եթէ մօտերս Եւրոպական հրապարակներէն քիչ շատ խնդրանք ըլլայ, կ'յուսացուի թէ նախորդ գիներով վաճառումներ պիտի ըլլան։ Բայց եթէ կայուն վիճակը տեւական ըլլայ, Էսկիշէհիրի և Միխալըճի Ա. տեսակները $18\frac{1}{2}$ի, ուրիշ սովորական մաքուր ապրանքները $17\frac{1}{2}$—18ի, և Էնկիւրի, Զանղըը են. տեսակները 16—$16\frac{1}{2}$ ղշ.ի հազիւ պիտի ծախուին։

Աֆիոն.—Հրապարակը թոյլ է։ Կարեւոր վաճառումներ չկան։ Երբեմն 1—2 սնտուկ կ'ծախուին 105—106 ղշ.ի։ Ամէն կողմէ անձրեւի լուրեր եկած ըլլալով, նոր ապրանքներն 98—100 ղշ.ի ծախուելու յոյս կայ։

ՏԱՆՏԵՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱԼՈՒԱԾԱՏԵՐՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ

Օ. ՏԷՐՈՒՆԵԱՆ

Ղալաթիա Ագապ—Գափու

Պատիւ ունի ծանուցանելու թէ, չինուելեանց եղանակին սկսելուն առթիւ, անոնք որ չինուած անիւթերու պէտք ունին, լաւ կ'ընեն անգամ մը այցելել իր մեծ մթերանոցն յԱգապ-Գափու, ուր կը գտնուին ծաղկանկար Քաոներ, Սեւաստափոլի քարեր, Ռօշէտիւռ Ջիմէնթօ, ֆրանսական Շօ Իտրօլիք, ձուլածոյ և կրէ սէրամիք խողովակներ, առողջապահիկ գործիներ տան համար, ևն։

Տէրունեան Տունը չիմէնթօի և այլ նիւթերու հայթայթիչն է Կ. Պոլսոյ Քարափի Ընկերութեան, Երկաթուղեաց Ընկերութեան, ևն։

Շատեր կ'վնասուին տեղական աժան Շօ Իտրօլիքն իբրեւ ֆրանսական գնելով, խաբուելով կապալառու կնիքներու կեղծէն։ Հարազատ Ֆրանսական ապրանքին համար դիմել Տէրունեան Տունը, որուն սկզբունքն է մարդ չխաբել, և սակարկուած բուն ապրանքը տալ միշտ իր իսկական գնով։ 20—10

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆԻ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ կողմի Կամուրջին գլուխէն փոխադրուած է Պահճէգաբու, Նիգամիյէ պահականոցին դիմացի զինավաճառին կից 13 թիւ վաճառատունն ուր ըստ առաջնոյն կը շարունակուի դեղագիրներու պատրաստութիւնը, մեծ խնամով, աժան գինով և վստահելի ու պատուաւոր գործառնութեամբ։ Քիւչիւքեան դեղարանը կ'յաճախեն հետեւեալ բժիշկները՝

Տոք. ԱՅՎԱԶԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 9—11 (Ը. Թ.)
» ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, կիրակիէ զատ ամէն օր ժամը 7—11 (Ը. Թ.)
» ԱՀՄԷՏ ՊԷՅ, Բշ. Դշ. Շբ. 7—11
» ԹՕՏՕՐԻՏԷՍ, Գշ. Եշ. Շբ. 7—9

ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆ ԵՒ ՄԻՍՔՃԵԱՆ.

Ծանօթ. —Բերայի Քիւչիւքեան դեղարանը գիշերները մինչեւ ժամը 11 (Ը. Ե.) բաց է։ 20—6

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

20 տարիէ ի վեր Իզմիր Մուքթուշէլէր հաստատուած հովանոցի գործարանս, «ԷԲԼԷՐ» անուամբ, փոխադրած եմ ի Շէշէճիլէր փողոց, առջի տեղն (ի Մարբուչճիլէր) թողլով մասնաճիւղ մը։

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ և առաջնակարգ վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ գործարանս կ'արտադրէ զանազան տեսակ ամենանուրբ և ճաշակաւոր հովանոցներ։ Տեսակի ազնուութեան և այլ բազմակողմանի յատկութեանց մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կ'միացնէ գիներու գերազանց աժանութիւնը։ Ամէն միջոցներ կ'տնօրինուին ի դիւրութիւն գաւառաբնակ յաճախորդաց։

Մեծաքանակ վաճառմանց համար տարբեր պայմաններ։ Դրութիւնք և յանձնարարութիւնք պէտք է ուղղուին առ

ՅԱԿՈԲ ՊՕՍԹԱՆՃԵԱՆ

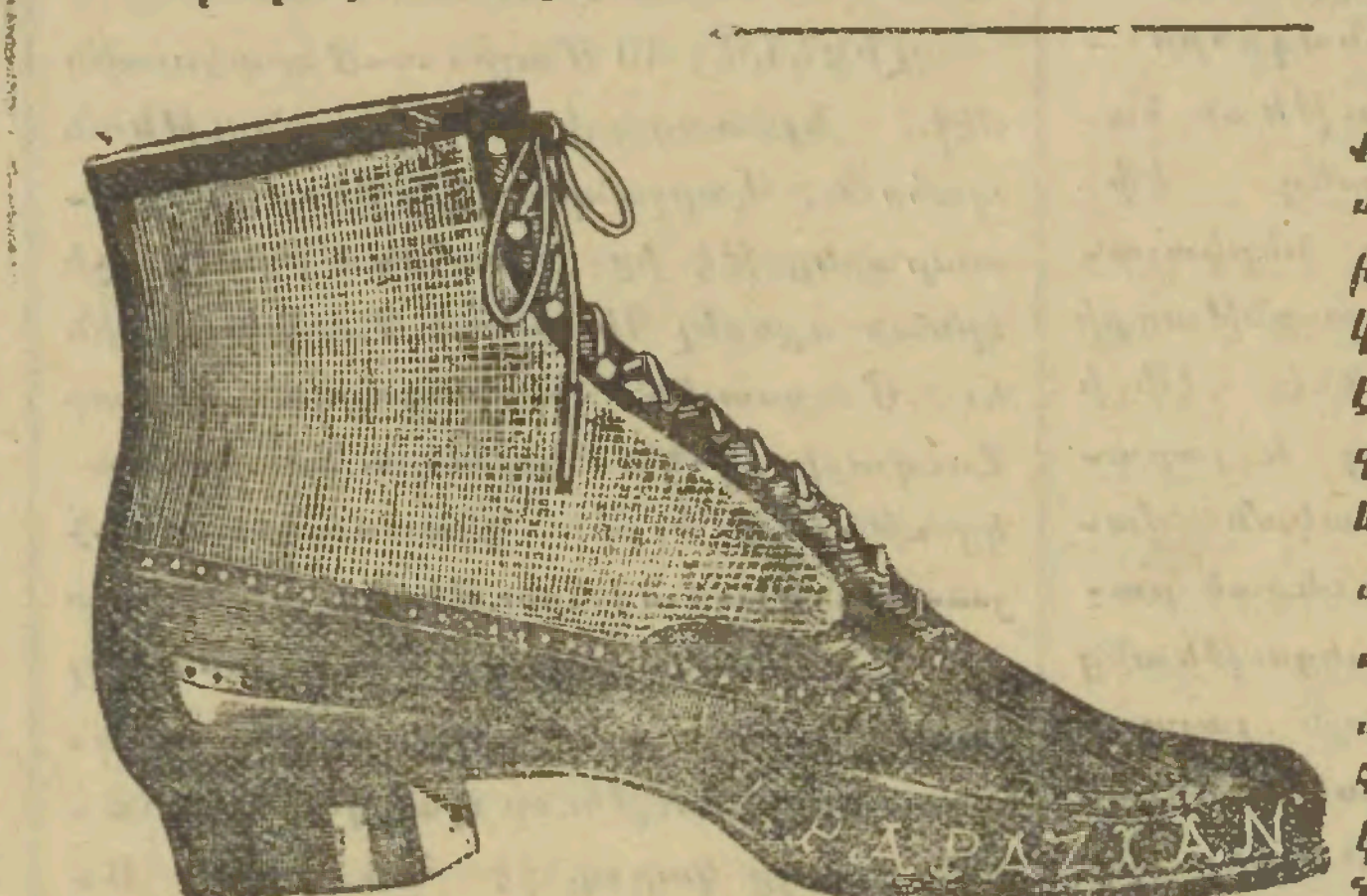
Շիշէճիլէր, Իզմիր.

26—9

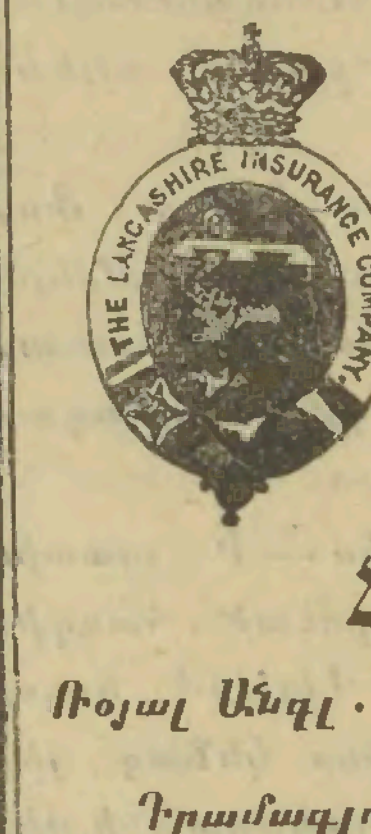
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԿՕՇԿԱԿԱՐԱՏՈՒՆ

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Բարաքէօյ, Քօմիսիօն խանին անկիւնը, կամուրջին դիմաց, Թիւ 9։

Սոյն կօշկակարատունն որ քսան և եօթն տարիէ ի վեր արհեստին համար տածած խնամոց շնորհիւ հասարակութեան համարումը շահած է, մեծ քանակութեամբ գաղղիական, անգլիական և ամերիկեան ամենալաւ ապրանքներէ ամէն ձեւով ամէն չափով կօշիկներ ունի արանց, կանանց և տղայոց համար։ Նաեւ չափու վրայ կօշիկներ կ'շինէ և ամէնէն նրբաճաշակ գնողներն իսկ ամենայնիւ կ'գոհացնէ։ Այն ժամանակ գաղափար մը կրնաք առնել երբ մէյ մը այցելէք վաճառատունս։ 10—5

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Ռոյալ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝

Լիվրբուլ.
1 North John St.
Լոնտոն,
28 Lombard St. E. C.

Ընկերութեանս սկզբունքն է վնասուց անմիջական և արդար վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը գրաւած է։

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ
ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Բիւյիւք Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա.
ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ
Փոխ—Գործակալ ի Պոլիս Մաթէօ Խան, Թիւ 24.
Փոխ—Գործակալ յԱդրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքիզ Քարուլու Խան.
Ուրիշ Փոխ—Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ.

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ

Աչխարհի նշանաւոր ծովային ապահովագրական ընկերութիւնն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	»
Տարեկան հասոյթ	500,000	»

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամածրար ծովային արկածոց դէմ. —Գիներն խիստ չափաւոր։

AGENTS: —Bond Sellar & Cᵒ

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԵՐ

Տղաքը կատարելապէս գիրցնելու և միեւնոյն ժամանակ անոնց առողջութիւնն ապահովելու համար Ֆօսֆաթին Ֆալիէռ կ'կերցնեն, վեց ամսուան հասակէն սկսեալ։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌԸ չօքօլայի պէս քաղցրահամ, անուշահոտ և սննդարար նիւթ մ'է, զոր տղաք մեծ ախորժով կ'ուտեն և քանի ուտեն, այնքան կ'ուժովնան, կ'գիրնան, կ'զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելլեն և ատամներ հանելու ատեն շատ մը հիւանդութեանց դէմ կ'գնեն։

Ֆօսֆաթին Ֆալիէռը մասնաւորապէս սա յատկութիւնն ունի որ տղոց ոսկորները կ'զօրացնէ և կ'նպաստէ անոնց ակռայ հանելուն, զերծ պահելով զանոնք ատամնահանութեան հիւանդութիւններէ։

Հազարաւոր լուրջ փորձեր կ'ապացուցանեն որ Ֆօսֆաթին Ֆալիէռով սնած տղաք, իրենց կատարելութեան ժամանակ առողջ, կայտառ և ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան։ Բայց ի տղոցմէ, ամէն հասակէ անձինք գործածելով Ֆօսֆաթինը՝ կատարելապէս կ'կազդուրուին ու կ'զօրանան։

Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն և դեղի վաճառատուններուն մէջ։ 26—24

WESTERN ASSURANCE COMPANY

ՈՒԷՍԹԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԹՕՐՈՆԹՕ ԵՒ Ի ԼՈՆՏՈՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851 ԻՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՑԱՏՈՒԿ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎԸ

Պատրաստ դրամ եւ տարեկան հասոյթ Անգլ. Ոսկի	1,250,000
Հիմնուելէն ի վեր հատուցած վնասները Անգլ. Ոսկի	6,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Ի ԼՈՆՏՈՆ

ԱՊԸՐՏԻՆԻ ԿՈՄՍ G. C. M. G. (Նախագահ)
ՍԸՐ ՃՕՆ ՔԷՆՆԱՌԻՏ Bart. M. P.
ՄՐ. ՃԷՅՄՍ ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ, (Կրտսեր և Ընկ. Լոնտոն)

Ուէսթըրն Ընկերութիւնը՝

1° Հրդեհի դէմ ամէն կողմէ գործեր կ'ապահովագրէ առանց բացառութեան և էն նպաստաւոր պայմաններով.
2° Վնասները տեղւոյն վրայ կ'հատուցանէ անմիջապէս և առատաձեռնութեամբ.
3° Իր վճարեալ դրամագլխին մեծութեամբն ի վիճակի է անգլ. ամենամեծ ընկերութեանց համահաւասար հոյայ տալ(?) ապահովագրելու։

Ընկերութեան դրամատունն է Պանք օֆ Սքօթլէնտ Լոնտոն

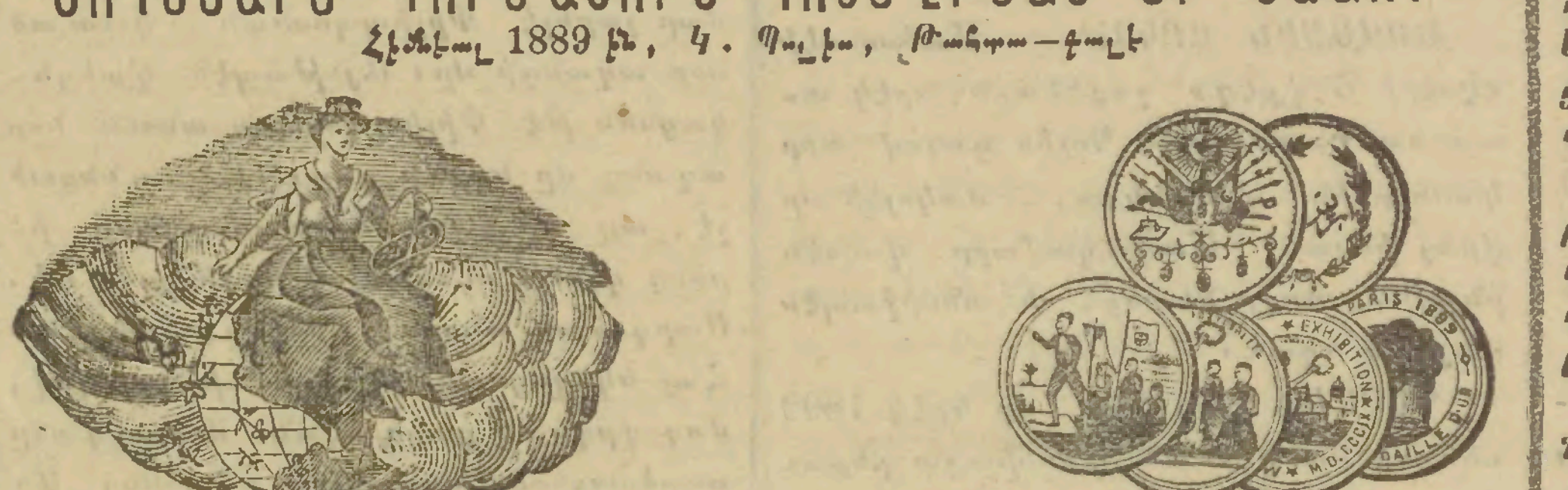
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԳԱՐՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Անանիատի խան 20, 21, 22

Ե. Գ. Գաւառներուն մէջ գործակալներ պէտք են։

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Հիմնեալ 1889 ին, Կ. Պոլիս, Թահթա—գալէ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ ու եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաեւ թուալէթի հոտաւէտ և լուացքի պարզ օճառներ։ Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կ'միացնէ գիներու գերազանց աժանութիւնը։ Փափաքողներուն քաթալոկը ձրի կ'ղրկուի։

Մեծաքանակ գնում ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրոստի Պաք և Կ. Ինճիճեան Որդիք վաճառատուները, իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու մէջ դիմել գործակալութեանց որ ի ստորեւ, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցագրութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով.

ԲԱՐԻԶ. — Պ. Պ. Լաքառիէռ Որդի և Ընկ. 28.—Ռիւ Շաթօտէօն.
ՊՈՄՊԱՅ. — Պ. Պ. Ապգար և Ընկ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ. — Պ. Մ. Դալֆաեան
ԳԱՀԻՐԷ. — Պ. Հ. Ռոզանթալ.
ՌՈՒՍՃՈՒԳ. — Պ. Պ. Կ. Ինճիճեան Որդիք.
ՎԱՌՆԱ. — Պ. Կէռօ Արտիթի.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. —Պ. Հայրիկ Վառնիկ.
ՍԵԼԱՆԻԿ. —Պ. Տինօ Ֆէրնանտէզ.
ԻՍԿԻԻՊ. —Պ. Մ. Քափուանօ.
ՊԷՅՐՈՒԹ. — Պ. Ֆրանքէլ Շիֆֆնէր.
ՍԱՄՍՈՆ. —Պ. Պ. Պետրոսեան Եղբ.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. — Պ. Արիսկ. Ինճիճեան.
ԱԵԲԱՍՏԻԱ. —Պ. Պ. Վ. և Ս. Մեծատուրեան
ԻԶՄԻՏ. —Պ. Յակոբ Մովճեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. —Պ. Յակոբ Բալվաստալ.

ՇԱՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

Ֆրանսացի նշանաւոր տնտեսագէտ մ'ըսած է թէ «Վաճառականի մը լաւագոյն ուղեցոյցները իր գործածած նամակի թուղթը, պահարանը, հաշուեցոյցն և փոխանակագրերն են»։

Ասիկա տարրական ճշմարտութիւն մը եղած է Եւրոպայի վաճառականաց և գործարանատերց համար։ Բայց ո՛րչափ անտես առնուած է մեր մէջ։ Արդարեւ մեր շատ մը վաճառականք կը գործածեն իրենց թղթակցութեանց համար ամէնէն ստորին թուղթերն անճոռնի կերպիւ տպուած, բայց ի սոնոնցմէ որ նամակագլխոյ մը կամ հաշուեցոյցի մը տպագրական ծախքը չուզելու թիւն կ'համարին։

Թուրքիոյ հետ յարաբերութիւն ունեցող շատ մը Եւրոպացի վաճառականք կ'գանգատին թէ մեր երկրէն իրենց ղրկուած հաշուեցոյց կամ նամակ չեն դիմանար ձեռքէ ձեռք անցնելու և փոխանակագրերը պարտ է կարկտել երբ պարտին չէջաբերութեան մասնել, այնչափ գէշ թղթերու վրայ պատրաստուած են։ Եթէ կ'ուզէք խուսափիլ այս անպատեհութիւններէն, դիմեցէք ուղղակի

ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

որ ձեզ պիտի հայթայթէ ընտիր նամակի թուղթեր, պահարաններ, հաշուեցոյց փոխանակագիր, չէքերու ժողովածու, Էնվէլոփներ, սեղանի ... ևն. ևն., ամէնէն ճոխէն մինչեւ ամէնէն պարզը, չափաւոր գներով և միշտ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ, ՏՈԿՈՒՆ, ԳԵՂԵՑԻԿ

Հոն միշտ պիտի գտնէք նաեւ գրասենեկի ամէն տեսակ պիտոյք, ընտիր տետրակներ, դպրոցական և գծագրական նիւթեր ևն. ևն.։

Գաւառներէն եւս կրնան հոն դիմել այս տեսակ յանձնարարութեանց համար։ Ամէն տեղեկութիւն կ'տրուի անմիջապէս։ Ապսպրանքներն անմիջապէս կ'գործադրուին և կ'ղրկուին։ Դիմեցէք և գոհ պիտի մնաք,

ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

ԲԱԳՐԱՏՈՄԱՐ

Նորագիւտ Դիւր Տոմարակալութեան

Դիւրին, յստակ և անշփոթ

Հաշուակալութեան այս նոր դրութիւնը կրկնատոմարի հիմերուն վրայ հաստատուած, երկարատեւ փորձերով պսակուած, ամսական փորձակշռի, տարեկան հաշուեկշռի, տոկոսաւոր և անտոկոս ընթացիկ հաշիւներն հանելու և ամէն գործառնութեանց անհամեմատ դիւրութիւններ ընծայելով հանդերձ ժամանակի և աշխատութեան աներեւակայելի խնայում մը կ'պարունակէ իր մաքուր ու յատուկ ձեւին մէջ. այնպէս որ ամբողջ ամսուան մը աշխատութիւնը կարելի կ'ըլլայ ՄԷԿ ժամէն միայն աւարտել։

Այս Նորագիւտ Մեթոտը վստահաբար կ'յանձնարարուի Սեղանաւոր, Վաճառական, Գործապետ, Հաշուակալ—Դրագիր դասակարգերուն, մէկ խօսքով ամէն անոնց որք հաշիւ ունենալու կամ բռնելու հարկին մէջ են։

ԲԱԳՐԱՏՈՄԱՐը 3—4 դասով միայն կարելի է սովրիլ, որու փոխարէն պէտք է վճարել միայն ՄԷԿ լիրա օսմ.։ Պէտք եղած բացատրութիւնք ձրի կը տրուին։

Դիմել, ամէն օր մինչեւ կէս օր, Աւետար. Վարժարան. Բանկալթի; Հարպիյէ աղբիւրին դէմ։

ԲԱԳՐԱՏՈՄԱՐԻ Հեղինակ—ուսուցիչն անձամբ կ'երթայ ամէն անոնց որք դիւրութիւն չունին վարժարան գալու։ Այս պարագային մէջ իւրաքանչիւր այցելութեան համար մէկ մէճիտ պիտի վճարուի իբր ճամբու ծախք։

ԲԱԳՐԱՏՈՄԱՐԻ մասին գաւառներէն մեզ եղած հարցերուն հաճութեամբ կ'պատասխանենք, եթէ նամակին մէջ դրոշմաթուղթ մը ծրարելու յօժարած ըլլան։

Դասերն ինչպէս և թղթակցութիւնները կրնան ըլլալ Հայ. Օսմ. և Ֆրանսերէն։ Պարապ յոգնութիւն չի պատճառելու համար ըսենք նաեւ թէ ԲԱԳՐԱՏՈՄԱՐն արդէն կրնատոմարի դրութիւնը գիտցողներուն կ'վերաբերի։

Տոմարակալութիւն սովրիլ փափաքողք մեր կիրակնօրեայ դասերուն կրնան հետեւիլ, որոնց վերսկսումը պիտի յայտարարենք ընդհուպ։

Հիմնադիր Տնօրէն
Աւետարական և Լեզուագիտական վարժարանաց Բանկալթիի

30—10 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պոլիս, Մահմուտ—Փաշայի ֆըրընը, Թ. 271

Վաճառատանս մէջ կ'ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ չաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաեւ եւրոպական հիւրերու և անուան տօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ չաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մ'ալ ունենալով վաճառատունս, յանձնարարուած անուշներն և զանազան չաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կ'պատրաստուին։ Վաճառատանս մէջ կ'գտնուի նաեւ ֆնտուխ և ուրիշ տեսակ չաքարներու ճոխ մթերքները։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւններ մեծ փութով կ'կատարուին։ Գիները շատ աժան են։

ԿԱՐԺ ԳՐԵԼ կ'խնդրուի գաւառի նամակագիրներէն։ Շատ մը գրուածներ, որք թերեւս շահեկան լուրեր ու տեղեկութիւններ ալ պարունակեն, մէկ կողմ կ'նետուին՝ ... դիւրաւ կարդացուելու անկարողութեան ... բառերը ... ԿԱՐԺ ԵՒ ԿՏՐՈՒԿ. այն է ... Եւ ան միայն կ'տպուի։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ
Կ. Պոլիս, Nᵒ 23, 25, Պօղը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (1)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՋՈՀԵՐԸ

ԳԻՐՔ Բ.—ԴՐԱՄԻ՞Ն ԹԷ ՍԻՐՈՅ ՋՈՀԵՐԸ

Գ.

=Դրասեննեակ..., ճչտեց Մալբէրգիւի։

—Լա՛ւ, Դրասենեակ թող ըլլայ։ Ձեր կազմակերպութեան գովեստն ըրին։ Ապահովեցին զիս թէ կ'գործէք բացառիկ եղանակով մը....

Տնօրէնը խոնարհութիւն ըրաւ կեղծ համեստութեամբ։ — Շատ ներողամիտ կարծիք..., մրմռաց։ Այսու հանդերձ կ'ընդունիմ, յուսալով որ արժանի պիտի ըլլամ անոր։ Վարդապետ իրաւաբանութեան, նախկին դրագիր փաստաբանի եւ նախկին փաստաբան ըլլալով, մեր օրէնսգիրքութեան ելեկը ծլեկը գիտնալ կ'կարծեմ։ Դատավարութեան ամէն գաղտնիքներն ընտանի են ինծի։ Ամէնէն կնճռոտ կարժերը (մէլէ) քակելու վարպետն եղած եմ։ Կանխաւ կորսուած դատեր քանիցս շահած ըլլալուս կ'պարծենամ...։

=Խնդիրը դատի վրայ չէ, ընդմիջեց Կոմսը, եւ այցելութեանս պատճառն ամեներին առնչութիւն չունի օրէնսգիտութեան հետ։

—Նորէն կ'ըսեմ, Միսիւ՛, հաճեցէք այդ պատճառն իմացնել ինծի, ըսաւ Մալբէրգիւի խիստ հետաքրքրուած։

=Գիտեմ թէ ձեր գաղտնապահութեան վրայ կարելի է վստահիլ...։

=Այո՛, քանի որ միակ անխոհեմութիւն մը կրնայ իմ Դրասենեկիս յարգը կոտրել։

=Կ'հաւաստեն թէ ձեր տրամադրութեան տակ ունիք գաղտնի ոստիկանութիւն մը որ նոյնքան լաւ—չըսենք լաւագոյն—կազմակերպուած է որքան Բարիզի ոստիկանութիւնը։

—Ձեռքիս տակ ունիմ ճարպիկ եւ անձնուէր գործակալներ որք լեցուն ամսական կ'առնեն եւ կուրաբար կ'հնազանդին ինծի։ Իմ անձիս պէս կ'երաշխաւորեմ անոնց։

=Երբ այս մարդիկը գործի վրայ հանէք եւ պաշտօն տաք հետք մը գտնելու, գրեթէ վստա՞հ էք որ կը յաջողին։

—Նոյն իսկ բացարձակապէս վստահ եմ։ Ձեռքէս գործ փախած չէ երբեք։ Վարժուած եմ որսի շուներս վարելու։ Այս տեսակ բա՞ն մը խնդրելու եկած էք։

=Հանելուկի մը լուծումը խնդրելու եկած եմ։

—Ի՞նչ ձեւով ներկայացած է այդ հանելուկը։

=Անանուն նամակի մը ձեւով։

—Ա՛հ, պոռաց Մալբէրգիւի, անանուն նամակը զէ՛նքն է ապիրատներու որք կ'ուզեն նախատել, բայց չեն համարձակիր բաց դէմքով նախատել։ Բարոյական թունաւորում մ'է ալ, հետեւէն, անպատիժ մնալու հաւանականութեամբ։ Անանուն նամակի մը հեղինակն ոճրագործներուն ամէնէն վատն է։ Պէտք է արհամարհել զայն և անոր մասնութիւնները, որք գրեթէ միշտ զրպարտութիւններ են, ոտքի տակ ճզմելու է։

=Մարդ այսպէս կ'ըսէ, եւ դարձեալ կ'ուզէ գիտնալ, պատասխանեց Կոմսը։ Գիւխին կամ սրտին մէջ թափուած թոյնի կաթիլը կ'կրծէ ու կ'այրէ։ Հաւատ չընծայուիր, բայց տարակոյս կ'յայտնուի, եւ տարակոյսը տանջանք մ'է որ կեանքը դժոխք կ'դարձնէ։ Աւելի աղէկ է ստուգութիւնը։

—Իրաւունք ունիք, Միւսի՛ւ Կոմս։ Տեսնեմ սա նամակը։

Մ. տը Վէրժի թղթապանակէն հանեց չորսի ծալլուած կապտագոյն թուղթ մը, եւ առաւ գործի մարդուն որ բացաւ եւ բարձր ձայնով կարդաց հետեւեալ ողբերգական տողերը.—

Միսիւ՛ Կոմս.—Անունը, զոր կ'կրէք, ձեր նախահայրերն ... անարատ էր մինչեւ այսօր։ Կնոջ մը ... անպատուութեան ... ... ձեր ... ... Միսիւ՛ Կոմս։ Այս խօսքը շատ բան հասկցէք։ Հասկցէ՛ք։ «ԲԱՐԵԿԱՄ ՄԸ»

—Մալբէրգիւի անպատուութեան անձնըլլալ տեղը՞, կրկնեց Մ. տը Վէրժի, դէմքը կարկամած և աչքերը փայլակնացայտ։ Աղէկ կարդացի՞ք, չէ՞։ Այսպէս գրուած է։ Կ'հասկնա՞ք....

=Կ'սկսիմ հասկնալ։ Բայց բոլորովին հասկնալու համար քանի մը տեղեկութիւններու պէտք ունիմ։

—Հարցաքննեցէ՛ք զիս, ըսաւ ցնցուն խուլ ձայնով մը։

=Անուանուած էք, չէ՞։ Արդէն յայտնի է անանուն նամակէն։

—Այո՛։

=Քանի՞ տարու է Տիկին Կոմսուհին։

—Քսան երկու տարու, իսկ ես 65 տարու եմ։ Արդ, անհերքելի է որ կ'ամուսնանեն։

=Բէ՛հ, անանուն նամակ մը լուրջ ամբաստանող մը չէ։ Դրողը կրնայ ձեզ դէմ ատելութիւն ունեցած ըլլալ...։

—Ես թշնամի չունիմ, ընդմիջեց Կոմսը։

=...Կամ վրէժխնդրութիւն՝ Տիկին Կոմսուհիին դէմ, շարունակեց Մալբէրգիւի։

—Կոմսուհիի՞ն դէմ։

=Անշուշտ։

—Ինչ առթիւ։

=Ցուցախաք պաշտօնի մը արժանապատուութիւնը վիրաւորուած ըլլալուն առթիւ։ Ես ճանչցած եմ զարմանալի մարդիկներ որք կնոջ մը չէին ներեր իր արհամարհանքը, եւ որոց անտեսուած սէրը կատաղութեան փոխուած էր։

—Այո՛, մրմռաց Կոմսը։ Կրնայ ատիկա ըլլալ։ Տիկին տը Վէրժի աղջկական օրերուն մ'եր զոր սիրեցի եւ որուն տուի գեղեցիկ անուն, անբաւ հարստութիւն եւ նշանաւոր դիրք։ Ընդունեց առանց բռնադատուելու։ Թէեւ տարիքի ահագին տարբերութիւն կար մէջերնիս, իբր ամուսին ընդունեց զիս իր յօժար կամքով։ Անկարելի է կասկածիլ իր պարկեշտութեան վրայ։ Գիտե՛մ, վստա՛հ եմ։ Երդում իսկ կ'ընեմ պատուոյս վրայ զոր կ'յարգեմ կեանքէս աւելի։

=Տիկին Կոմսուհին կ'սիրէ՞ք, հարցուց Մալբէրգիւի։

—Կ'պաշտե՛մ, եւ արժանի է պաշտուելու։ Հրեշտա՛կ մ'է։ Այս նամակն ինծի գրող վատը Մառիին հետ սիրաբանիլ ուզած պիտի ըլլայ, բայց արհամարհանք տեսնելով, կ'ջանայ կասկածի սերմը ձգել սրտիս մէջ։ Թշուառականը կ'ուզէ վրէժ լուծել պարկեշտ կնոջմէ մը, ո՛չ նուազ պարկեշտ մարդու մը ծերութիւնը թունաւորելով։ Հրէշայի՛ն բան է աս։ Բայց չյաջողեցաւ։ Ձե՛մ հաւատար այս ամբաստանութեան։ Մառի անարատ ու անբիծ է։ Մինակ զի՛ս կ'սիրէ։ Ապօրէն յարաբերութեան մասնումն իսկ չօշափած չէ իր հոգին։ Անոր վրայ կասկածիլը դարշելի բան պիտի ըլլայ։ Ուստի, ընաւ չեմ կասկածիր։ Վստահութի՛ւն ունիմ։

Այս խօսքերն ըսած ատեն, Մ. տը Վէրժի ոտք ելած էր։ Քանի մը քայլ առաւ դահլիճին մէջ։ Շրթները մեքենաբար եւ գրեթէ ինքնաշարժօրէն կը կրկնէին.—Վստահութի՛ւն ունիմ..., Վստահութի՛ւն ունիմ։

Ցանկարծ աթոռի մը վրայ նստաւ, կապարագոյն դէմքը կարկամած ձեռքերուն մէջ առաւ եւ հեկեկաց.—Անշուշտ վստահութիւն ունիմ, և սակայն կ'վախնամ..., կ'վախնա՛մ։

Ազնուականն արգահատելի վիճակ մ'ունէր։ Ձեռքերը կ'դողային։ Ցանկարծական ցնցումներ ուսերը կ'թօթուէին։ Լալայի հրաբորբոք հոսանք մը կ'եռար կ'պղպջար գանկին տակ։ Իր նոր յաճախորդին ցաւագին լռութիւնը պահ մը յարգելէ ետքը, Մալբէրգիւի ըսաւ.—Ձեզ կարծեր թէ այս նամակը ցոյց տուիք Տիկին Կոմսուհիին։

Մ. տը Վէրժի գլուխը վերցուց աշխուժով եւ պոռաց.— Իրեն ըսել որ կ'ամբաստանե՞ն զինք։ Իրեն կարծել տալ, նոյն իսկ վայրկեան մը, թէ կը կասկածի՞մ իրմէ, ա՛հ երբեք, երբե՛ք։

—Կ'հաճի՞ք որ իմ խոնարհ կարծիքս ըսեմ, հարցուց գործի մարդը, իր խօսակցին երեսը նայելով։

=Այո՛, եւ կ'աղաչեմ։

—Է՛ ուրեմն, մէկզի դրէք ամէն խորհուրդ՝ քննութիւն կատարել տալու այնպիսի յանցանքի մը վրայ որ պէտք չէ գոյութիւն ունենայ..., որ գոյութիւն չունի։ Պատռեցէ՛ք այդ նամակն եւ մոռցէ՛ք պարունակութիւնը։

Տէր Մալբէրգիւի վարպետորդիին մէկն էր ապահովապէս։ Իր արհեստին տէրն էր, եւ ուրիշ ո՛ և է մէկէ աւելի գիտէր իր նպատակին հասնիլ խոտոր ճամբաներով։ Կոմս տը Վէրժի, անոր վերջին խօսքերուն վրայ սարսուռ մը զգալով, պոռաց.—Այս նամակը պատռե՛լ....

=Անշուշտ։

—Անոր պարունակութիւնը մոռնա՛լ....

=Խոհեմութիւնն ա՛դ է։

—Բայց դուք ձեր ըսածին վրայ չէ՛ք խորհիր։

=Ընդհակառակն այնքան լաւ կը խորհիմ որ չեմ վարանիր իմ Դրասենեկիս շահերուն լիովին հակառակ խորհուրդ մը տալ ձեզ։

—Կ'հաստատեմ ձեր անշահախնդրութիւնը, եւ կ'գնահատեմ զայն, բայց այդ խորհուրդը խելքի դէմ է։

=Ինչո՞ւ համար, եթէ կ'հաճիք։

—Որով հետեւ թէ իրաւունք չունիմ անպատիժ ձգել ոճիրը, ի՛նչ ալ ըլլայ։ Իմ պարտականութիւնս է պատժել կա՛մ ապօրէն յարաբերութիւնը, կամ զրպարտութիւնը։ Նորէն կ'ըսեմ թէ Կոմսուհին անմեղ կ'կարծեմ, բայց օրն օրին, ժամը ժամին կ'ուզեմ գիտնալ թէ ի՛նչ կերպով կ'գործածէ անոսահման ազատութիւնը զոր տուած եմ իրեն։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ